

Nab. 7

MICHAEL KRISER
1655

ANΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ
SACRÆ
DISPUTATIO XXVII.

AD
STATUM REPARATIONIS
PERTINENS,
DE

CAUSA FORMÆ
LI IUSTIFICATIONIS

nostræ Pontificijs opposita,

ET

In inclyta VVitteb. Academia,

Ad disputandum in privato Collegio proposita.

SUB PRÆSIDIO

BALTH. MEISNERI, SS. Th. D.

& Profefs. Publ.

RESPONDENTE,

HENRICO GLAMBECIO

Lubecensi.

Habebitur 5. Nov. ab hora 2. pomerid.

WITTEBERGÆ,

Typis GORMANNIANIS, Anno 1618.

ANGELUS OTIA

1540

DISPUTATIO

AD

STADIUM RATIONIS

PRIMUM

DE

CAUSA FORMAE

II. DE

DE

In nomine Domini Amen

Magistri

Magistri

Bartholomaeus

Magistri

Magistri

HENRICO GIMMECIS

Magistri

Magistri

Magistri

Magistri

ANΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ

SACRÆ

DISPUTATIO XXVII.

De

CAUSA IUSTIFICA-
TIONIS FORMALI.

Thesis I.

Hæcenus prolixè satis de causis meritoria disputa-
tum est: nunc accessus foret faciendus ad
causam instrumentalem, quæ est fides, meri-
tum Christi apprehendens. Quia verò de fide
publica dissertatione partim actum est, partim
agendum restat, eandem doctrinam hic repe-
tere nolumus, sed rectè ad reliquarum causarum expositionem
pergemus.

II. Tres autem supersunt: 1. *Materialis*, 2. *Formalis*, 3. *Finalis*. De *Formali causa* summe controvertitur, ideoq; prolixa requiritur *teriali iustifica-*
tionis. *Materialis* verò & *Finalis* breviter explicari possunt, *cautionis*.
quod ipsum hic quasi præmij loco expeditum dabimus.

III. 1. *Causa materiali*. *Iustificatio* est actio, ideoq; ma-
teriam, ex quâ nullam habet: materia verò circa quam seu *obje-*
ctum est homo peccator iustificandus, juxta illud Rom. 4. v. 5.
Credis in eum, qui iustificat impiura. v. 7. *Beati quorum ren esse sunt ini-*
quitates v. 8. *Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum*. Atque
hinc contra Pontificios sic argumentamur: *Homo impius & pecca-*
tor, suis operibus aliquid promereri aut se ad gratiam Dei applica-
re, aut eandem prævenire nullatenus potest, quoniam opera ejus
omnia mala sunt. *At verò ij, qui iustificantur, sunt homines impij*
& peccatores, Ergò suis operibus aliquid promereri, aut se ad
gratiam Dei applicare nullatenus possunt.

IV. *Ballarminus* paràm rectè hic philosophatur, *cujus hæc*
sunt

sunt verbal. 1. de justfic. c. 2. *Causa materialis dei potest animi hominis, sive ipsa ejus voluntas, in qua justitia, tanquam in subjecto & se de propria commoxatur. Pertinent quoq; ad materialem causam dispositiones, que materiam preparant ad recipiendam formam.* In quibus verbis aliquot errores latent abditi. Nam 1. partem unam hominis, nempe animum justificationis objectum constituit, cum tamen totus homo sit justificandus, quippe totus, existens peccator. 2. Voluntatem vult esse subjectum sive materiam, cui inhæreat justitia, tanquam forma. Verum aliud est *justitia*, aliud *justificatio*, de qua hic queritur. Est enim actio Dei, cujus subjectum in quo nullum potest esse, cum actiones transeant, non permaneant, nisi ratione firmitudinis & efficaciz. Petit insuper principium in hoc, quod justus simus justitia inhærente: de quo infra fatus. 3. Dispositiones refert ad *causam materialem*, quas tamen ad *formam* refert Costerus in Enchirid. m. pag. 261. Alij ad *causam efficientem* reducant. Sic autem inferimus: Materia tantum patitur non agit. Quicquid ergo actus est, materia non est. Dispositiones vero illæ sunt actus, sarente Bellarm. Et confirmante ex Concil. Trident. *Sess. 6. c. 6.* Ergo dispositiones illæ non sunt materia, aut aliquid materiale.

De causa finali.

V. 2. De causa finali. Hæc respectu vel Dei vel nostri consideratur. Respectu DEI finis est ipsius gloria, quam in negotio justificationis manifestat singulariter declarando justitiam & misericordiam, innuente Apostolo, *Rom. 3. v. 24. 25.* Respectu nostri finis est in hac quidem vita *pax & tranquillitas conscientie*, *Rom. 5. v. 1.* *Justificati fide pacem habemus apud Deum:* In altera vita *salus & beatitudo æterna*, juxta illud *Rom. 1. v. 16.* *Evangelium est potentia Dei ad salutem omni credenti. 1. Petr. 1. v. 9.* *Reportantes fructum fidei vestra salutem animarum.*

VI. In hujus causæ expressione nobiscum consentiunt Pontificij. Sic enim scribit Bellarminus lib. 1. de Justific. cap. 2. *Finis justificationis impii est gloria DEI & Christi, & salus æterna eorum, qui justificantur.* Et Costerus in Enchirid. *Finis seu causa finalis postrema est DEI gloria, quia universa propter semetipsum operatus est Dominus, Prover. 16 v. 4. Proxima est salus hominum, quia Deus omnes homines vult salvos fieri, 1. Tim. 2. v. 4. Ubi tamen notandum: Ista restitua*

maonia posse quidem certâ ratione huic accommodari, sed ta-
men videri Jesu vitam aliud intendere, nimirum ut generalissi-
mis istis dictis possit abuti, ad quorundam Scholasticorum opi-
nionem palliendam, quâ multos dicunt extra Christum etiam
justificari, solâ lege naturæ. 2. Si justificationis finis est gloria
solius Dei, quærimus ex Jesu vitæ, quomodo iatromitti possint
nostra opera in circulum justificationis? Quicquid enim justifi-
cat, illi gloria justificationis tribuitur. Bona nostra opera ju-
stificant, ex mente Pontificiorum. Ergo bonis nostris operibus
tribuitur gloria justificationis, & per consequens, finis justifica-
tionis non est gloria solius Dei, sed etiam gloria bonorum ope-
rum. Atque hic considerari debet *meritum condignum*, quod illi
præter & contra Scripturam statuant. Neque hinc sese extricare
poterunt, si maxime dicant, istam gloriam debere Christo, quia morte
sua hanc dignitatem nostris operibus contulerit, ut justificare valeant. Nam
inde hoc consequitur quidem, finem justificationis esse gloriam
Christi, sed tamen alterum illud nihilominus manet, finem ju-
stificationis esse gloriam bonorum operum. Et quocumque tan-
dem modo disserant, semper hoc verissime affirmatur ex illo-
rum opinione, finem justificationis esse gloriam Christi, nempe
primariò, deinde etiam gloriam bonorum operum, nempe
secundariò. Quod blasphemum esse fatebuntur universi, qui
Christo in solidum ascribendam justificationis gloriam ex Evan-
gelio didicerunt. Quæ hæc Scripturæ testimonia propriè huic
pertinent, Ephes. 1. v. 5. *Ad laudem gloriæ gratiæ suæ, quâ justificavit nos.*
Item Rom. 9. v. 25. 1. Cor. 1. v. ult. Rom. 3. ver. 27. 1. Pet. 2. v. 9. Ex quibus
omnibus patet, soli Deo Patri, Filij & Spiritus sancti gloriam
esse justificationis finem.

VII. His igitur Procemij loco ira declaratis, ad gravissimam
de causa *formali* controversiam accedimus, ubi Romanenses pug-
nant, pro justitia inhærente, nos autem pro imputativa; Pla-
cet autem *Jeon* orthodoxam hac disputatione proponere, &
de *Jeon* in sequentem rejicere. Circa illam *dua* quæstiones dis-
currenda veniunt, de quibus hæc *cuç* quæderit differendum.
*1. Quænam vestra tum Pontificiorum de causa formali sit opinio? unde ve-
rus emerit status controversiæ.*

11. Quibus precipue argumentis orthodoxa sententia de impuritate iustitiae confirmari queat.

QUÆSTIO I.

Quæ Pontificiorum & Nostra de formali justificationis causa sit opinio, & in quo consistat verus controversiæ status?

II. Quod Athanasius olim dicebat, Veritate viam semper simplicem, incredulitati autem multa esse diverticula, illud etiam ex hac cum Pontificijs controversia satis perspicuum evadit. Non enim omnes unius & ejusdem semper fuerunt, & sunt sententiæ, sed errores suos nunc hoc, nunc alio modo proponere & palliare. Recensebimus ergo primum varias eorum de Justificatione formali opiniones, deinde, quid à Jesu vritis hodie plerumque doceratur, adnotabimus.

Lombardi
opinio.

IX. Petrus Lombardus ut charitatem posset constituere formam justificationis, disputat l. 9. sent. dist. 27. lit. C. Eam non esse qualitatem aliquam in nobis, quia omnia nostra imperfecta sint, sed esse ipsum Spiritum sanctum. Atque hinc videtur promanasse Iohannis Cochlei argumentum; Certe est, Deum nos justificare. Sed Deus est charitas, non fides. Ergo charitas, non fides, justificat. Quæ conclusio, quantum ad fidem attinet, contradicit assertioni Apostolicæ, Rom. 3. v. 28. Colligimus fide justificari hominem absque operibus. Talis etiam videtur fuisse speculatio Osiandri. Cùm enim vellet iustitiam coram Deo esse aliquid nobis inhaerens, & consideraret pollutionem & imperfectionem inhaerentis novitatis, confugit ad iustitiam Dei essentialem.

Osiandri.

Gropperi.

X. Alij, inter quos est Gropperus, dicunt, opera charitatis justificare, non, qui nostra sunt, sed quia perfecta sunt à SS. vel quia tincta sanguine Christi. Verum hanc sententiam de actuali seu activa iustitia ex professo refutat Bellarm. l. 2. de iust. c. 16. Hofius dicit, opera charitatis esse quidem imperfecta, sed habitum charitatis in credentibus esse perfectum, & illam etiam formam iustitiæ nostræ. Sed hoc manifeste falsum est. Habitum enim charitatis spectat ad renovationem

Hofii.

vatio:

vationem voluntatis, quæ de die in diem mutatur, & manet
cunctas carnis mortificanda per totam vitam, ideoq; charitatis ha-
bitus non est perfectus, alias posset impleri mandatum, Diliges De-
um tuum ex toto corde, quod ipsum tamen negat Lomb. l. 3. dist. 27.

XI. Alberto Pighio & Autoribus antrididogmaticis Colonienſis Bellarmi-
nus l. 2. de iuſtifi. c. 2. hanc tribuit ſententiam, quod docuerint, Pighij.
formalem cauſam Juſtificationis duplicem eſſe, juſtitiam noſtram
inherentem, & juſtitiam Chriſti imputatam; ſeu, remiſſionem peccati, &
inſuſionem gratiæ. In hac quoque ſententia videtur fuiſſe Georgius
Caſander in Conſultat. ſua, ubi ſcribit juſtificationem non con-
ſiſtere in ſola peccati remiſſione, ſed ſimul etiam in renovatio-
ne. Verum Bellarminus aſſerit, anathema à Tridentinis dictum
eſſe ijs, qui ſtatuunt nos per Chriſti juſtitiam eſſe juſtos formali-
ter, Et urget hoc argumentum: Formaliſ cauſa juſtificationis eſt unius
ſecundum decretum Concilij Tridentini. Ergo non poteſt eſſe duplex.

XII. Hoc ipſum opponimus nos quoque Iohannis Piſtorij, cu-
jus hæc eſt ſententia de Juſt. th. germ. 65. Semel verum eſt, inquit Piſtorij.
ille, juſtificationem aſſerre remiſſionem omnium antegreſſorum peccatorum,
ſicut Paulus ait Rom. 3. v. 21. Sed hoc non ſufficit, nec oportet propter decla-
rationem unica partiſ alteram omitti, th. 66. Quod autem vocabulum juſti-
ficationis non tantum remiſſionem peccatorum ſignificet, ſed etiam renovatio-
nem mentis, & diviſionem interioris totius hominis, aliquot dictis Scriptu-
ra & offendemus, & th. 38. Hæc duæ operationes, ſc. remiſſio peccatorum & in-
fuſio gratiæ, quæ ut privatio & forma, ſive corruptio & gratia opponuntur,
produciunt unum effectum, qui in Scriptura dicitur juſtificatione: quæ homo
non tantum remiſſionem peccatorum, ſed etiam virtutem impetret peccatis re-
ſiſtendi, & quæ formaliter in ipſo an vñd in ihm ſelbſt juſtus ſit.

XIII. Non autem hoc loco portentum iſtud Piſtorianum
ſuſius examinare volumus de privatione & forma concurrenti-
bus, ad conſtituendam juſtificationem. Remiſſio ſanè peccato-
rum non eſt privatio ſeu corruptio, ut ſomniat Piſtorius ſed ipſum
peccatum privatio eſt juſtitiæ. Unde peccati remiſſio non priva-
tio, ſed privationis ſublatio eſt, neq; corruptio, ſed vera eſt rege-
neratio. Et quis unquam ſando audivit, ex privatione & forma
conjunctis unum produci effectum? Imo, qui fieri poteſt, ut pri-
vatio & forma conjungantur, cum ſint oppoſita, quorum poſito-
ano; alterum tolli neceſſum eſt?

Becanus.

XIV. Pistorio videtur assentire Becanus, in disputatione de
Justific. Catholicorum c. 2. th. 2. ubi ait, justificationem consistere in
duobus, primo in remissione seu expulsionem peccati? Secundo in infu-
sione & acquisitione iustitiae. Sicut aalesatio, inquit, quae quia ex frigido
fit calidus, continet duas partes, depulsionem frigoris & acquisitionem calo-
ris. Et in hoc differt à justificatione primorum Parentum & Angelorum,
quae consistit solum in infusione gratiae, non autem peccati remissione. Sed ad
hoc dissentit Costerus p. 261. Et Bellarm. lib. 2. c. 20. quamvis hæc dis-
sentio non adeo magna esse videatur. Nam dicitur ipse Bellarmi-
nus d. l. duos esse terminos ejus motus, qui dicitur justificatio, sive duos effe-
ctus ejusdem causae. Justificatio enim desinente Concilio, est trans-
latio hominis ab eo statu, in quo nascitur filius primi Adam, in statum ad-
optionis filiorum Dei. Non potest autem juxta ipsum hæc transla-
tio fieri, nisi homo per remissionem peccati desinat esse impius,
& per infusionem justitiae incipiat esse pius. In hoc verò solum
dissentunt, quod Bellarminus putat, justitiam inherentem solum esse
formalem causam justificationis, quæ & peccata remittuntur, & nos
justi facimus: Becanus verò & alij statuunt, formalem causam esse dupli-
cem, & propter aliud remitti peccata, videlicet propter Christi meritum
imputatum, propter aliud nos esse justos, videlicet propter justitiam inheren-
tem. Bellarminus ita dissevit: Sicut aer cum illustratur à Sole, per
idem lumen, quod recipit, desinat esse tenebrosus, & incipit
esse lucidus, sic etiam homo per eandem justitiam, à Sole justiti-
æ donatam atque infusam, desinat esse injustus, desente videlicet
et lumine gratiæ tenebras peccatorum, & incipit esse justus, suc-
cedente nimirum tenebris peccatorum ipsa luce justitiæ. Hinc
igitur sequi videtur, non tam in re, quam in termino formalis
iplos dissentire.

Sententia
Concilij Tri-
dentini.

XV. Verum ut appareat, non nudas & meras esse *Logoua-
Xias*, sententiam Pontificiorum accuratius considerabimus,
prout eam proposuit Concilium Tridentinum, Bellarminus, Costerus &
Becanus. Sententia Concilij Tridentini ita habet, quemadmo-
dum patet ex ejusdem Examine à Chemisio instituto. In omni-
bus mutationibus naturalibus, antecedunt quædam, quæ subjectum
preparant ad suscipiendam formam: Ita etiam in mutatione
hæc spirituali hominis peccatoris præcedunt quædam dispositi-
ones

tiones, quibus homo præparatur ad suscipiendam novam justitiam formam. Ita enim habet Canon 9. Sess. 6. *Si quis dixerit, solâ fide impium justificari, quod ad justificationis gratiam consequendam non cooperetur, & nullâ ex parte necesse esse, eum suâ voluntatis motu præparari atq; disponi, anathema sit.* Per has verò dispositiones & præparationes Tridentini Patreuli non intelligunt istum modum. & ordinem, qui in pœnitentiâ hominis peccatoris necessarius est. Oportet enim ante justificationem præcedere contritionem, hoc est, seriam agnitionem peccatorum, pavores conscientie, propositum abjiciendi scelera: oportet accedere fidem, quæ verâ fiduciâ Christum apprehendat, & sibi peccata ejus merito condonari statuat. Si hunc ordinem per præparationes intelligerent, non usque adeo ab ijs dissentiremus. Nam & Lutherus inquit in 3. c. ad Galatos: *Legem in vero suo officio esse ministrantem, Et præparantem ad gratiam, quia ad hoc proficit, ut gratia possit aditum ad nos habere.* Hofius verò explicat, quid Tridentini per præparationes intellexerint, nempe nil aliud, quàm quod Scholastici per meritum congrui notârunt, quemadmodum hoc deducit Chomutius in Exam. m. p. 156. 157. Illas ergo præparationes putant esse meritorias, quia Deus cuilibet facienti, quod in se est, & per hoc sufficienter disposito ad susceptionem gratiæ, infundit gratiam propter meritum congrui. Congruum enim ipsi videtur ut homini facienti quod in se est, Deus suam largiatur gratiam. Arque hoc modo fidem justificare statuunt, videlicet non sub ratione instrumenti apprehendentis meritum Christi, sed potius sub ratione dispositionis & præparationis. Expresse enim scribit Andradius, *justificandi vim in sacris literis, fidei idem tribui, quia animam ad excipiendam justitiam præparet, præmuniat & presulciat.* Sicut enim in Philosophia, actio virtutis nascitur ex præparacione, hæc verò oritur ex scientia: Ita dicunt, quod justitia sit habitus voluntatis, voluntas verò non fertur in incognitum, sed movetur à potentia cognoscente, idem fidem putant requiri ad justificationem, tanquam quoddam dirigens voluntatem, ut eliciat motus spei & dilectionis, quibus ita præparatur & disponatur, ut de congruo mereatur infusionem justificationis, Per fidem igitur intelligunt historiam

B

cam

eam tantum notitiam, & nudum assensum, quo in genere cognoscimus, & statuis vera esse, quæ de Deo & voluntate eius revelata sunt, non tantum in Scriptura, verum etiam per Traditiones non scriptas Ecclesie Romanæ.

*Quosnam
Pontificij statuunt actus
preparatorios.*

XVI. Ut verò sciamus, quot & quales actus preparationis constituantur, sic illas enumerat *Gabriel Biel* lib. 3. distinct. 14. quæst. 2. *Voluntas*, inquit, in actibus suis præsupponit actus intellectus. 1. Oportet igitur actum fidei præcedere, quo apprehendatur peccati abominatio, & quod sit stipendium peccati. 2. Inde sequitur *timor iræ Dei, & gehennæ incendiij*. 3. Inde peccata incipiunt displicere cum quadam detestatione. Et hæc dispositio de congruo, non immediata, nec sufficiens, sed valdè remota. 4. Fides convertit se ad considerationem divinae misericordiae, & statuit Deum paratum remittere debita, per infusionem charitatis, illis qui sufficienter sunt preparati & dispositi. 5. Ex illa consideratione sequitur actus spei, per quem incipit DEUM concupiscere, ut summum bonum. 6. Ex illo actu spei ascenditur ad diligendum DEUM super omnia ex naturalibus. 7. Ex illa dilectione elicitur alia displicentia & detestatio peccati, non ob timorem damnationis: sed propter DEUM finaliter super omnia dilectum. 8. Istos actus sequitur propositum emendationis. Et hoc tandem est meritum congrui sufficiens, seu immediata sufficiens & ultima dispositio ad infusionem gratiæ.

Per preparationes stabilitur meritum operum.

XVII. Hinc igitur apparet, quid Concilium suis illis preparationibus querat, nempe, ut stabiliat meritum aliquod nostrum, ac si illud requireretur ad consequendam justificationem. Dicunt enim hanc ita initi misericordiae Dei, ut tamen salva esse debeat iustitia divina, nec conferatur salus sine nostro aliquo merito, vel sine dignitate propria. Namquamvis cap. 8. dicatur, *nihil eorum, quæ justificationem præcedunt, sive fides sit sive opera, ipsam justificationis gratiam promereri*, attamen hoc tantum de merito condigni, non autem congrui intelligunt, ut patet ex *Andradij* explicatione à Chemnicio anno-

annotata m. pag. 158. Et quemadmodum dispositiones præ-
sus necessariz sunt ad educationem formæ, sic, quia Tridentini
Patres opera fidelium vocant præparationes, sequetur nostras
opellas omninò necessarias & maximè utiles esse ad justifica-
tionem. Hoc igitur primùm teneatur, *Tridentinos statuere dispo-
sitiones meritorias.*

XVIII. Postquam autem sufficienter homo sese disposuit &
præparavit, ad futuram justificationem, ibi cum DEUS, juxta
Pontificios, immitit & infundit humano cordi justitiz habi-
tum, quo peccata penitè eluantur & extinguantur, homoque
formaliter justus reddatur, & ad vitam æternam acceptetur.
Statuunt enim, justificationem non esse solam imputationem justitiæ
Christi, vel solam peccatorum remissionem, sed & sanctificationem & reno-
vationem interioris hominis. Nam cap. 7. ita decernunt: *Vnica for-
malis causa est justitia DEI, non quæ ipse justus est, sed quæ nos justos facit,
quæ videlicet ab eo donati, renovamur spiritu mentis nostræ, & non modo re-
putamur, sed verè justii nominamur & sumus, justitiam in nobis recipientes,
quam Spiritus sanctus partitur singulis prout vult, & secundum propriam cu-
jusque dispositionem & præparationem. Hoc ipsum mox plenius expli-
cant, cum dicunt, charitatem esse justitiam inherentem. Et hæc esse
eandem & immaculatam illam solam, quam renati perferre debeant ante
tribunal Christi, ut habeant vitam æternam. Sine dissimulatione igitur
Christo adimunt, & nostræ charitati hoc tribuunt, quod eâ
justificemur.*

XIX. Dicunt insuper cap. 7. Christum suâ sanctissimâ passione
meruisse non hoc, ut misericordiâ Dei, propter illam Christi satisfactionem
& obedientiam nos à sententiâ damnationis absolvat, recipiat in gratiam,
adoptet in filios, sed hoc dicunt totum esse meritum Christi, quod propter
illâ misericordiâ Dei infundat nobis novam qualitatem justitiæ inheren-
tis, hoc est, charitatem. Putant ergò nos non propter Christi obe-
dientiam, sed propter nostram charitatem à peccatis proximè
absolvi, & ad vitam æternam acceptari. Quòd verò Paulus di-
cit, *gratis nos justificari*, hoc ita interpretantur, quòd non propter
nostrâ præcedentia merita ex condigno, sed propter Christum

gratis nobis donetur & infundatur habitus ille charitatis, propter quam coram tribunali DEI iusti pronunciemur ad vitam æternam.

XX. Illud verò insuper notandum, quomodo existiment justificationem simul consistere in remissione peccatorum. Ita verò hoc explicat Andradius: *Quia iustus is dici non potest, qui totus peccatorum maculis est inquinatus, ita Deum infundere homini charitatem, cujus vi & potentia crimina omnia eluantur &c.* Hoc ipsum est quod Sententiarij dicunt, ad remissionem culpæ requiri infusionem gratiæ, hoc est, charitatis, per quam peccatum expellatur, sicut ad expulsionem tenebrarum requiritur illuminatio aëris. Qui igitur vult remissionem peccatorum accipere, is iuxta Concilij sententiam, interponere debet inter peccata sua, & offensam Dei non satisfactionem Christi, sed inhaerentem suam charitatem, & tum demum credat, Deum remissâ offensâ sibi certò placatum & propitium esse, quando charitas peccatum ita expulit, ut omne ejus vestigium in homine abolitum sit. Peccati proindè remissio non est ipsis sublatio reatus, sed extinctio & expulsio ipsius etiam *avopelas* & deformitatis, quæ proximè non fiat propter Christi meritum & satisfactionem, sed propter charitatem infusam. Non enim Christus juxta ipsos meruit nobis gratiam & misericordiam Dei, ut immediatè credentibus dimittat peccata, sed potius, ut charitas infundatur, quæ formaliter iusti simus, peccata remittantur, & profus extinguantur. Ubinam verò hoc in Scripturis fundatum? Annon Christus ipse peccata nostra sustulisse, & pro ipsius morte suâ satisfecisse dicitur? Annon ita summa vis merito Christi adimitur, & nostris opellis ascribitur?

*Meritū Christi
est evacuatur
à Pontificijs.*

XXI. Hanc ipsam nihilominus Concilij, sententiam acriter propugnat Bellarminus L. 2, cap. 2. scribit, *nos justificari formaliter propter novitatem nobis inhaerentem, non propter meritum CHRISTI, quod inhaerere non potest.* Addit etiam, quòd eadè justitiâ infusâ & liberemur à peccatis, & constituamur formaliter iusti, sicut unum & idem lumen, tum tenebras ex aère pellit, cum

tum verò lucidum simul aërem efficit, cap. 15. disputat, *solum esse habitualem justitiam, per quam formaliter justii nominemur & simus, justitiam verò actualem, hoc est, opere verè justa, justificare quidem ut A. Jacobus loquitur, cum ait c. 2. Ex operibus hominem justificari, sed meritorie, non formaliter.*

XXII. Proinde breviter Concilij Tridentini & Bellarmini hæc est opinio, quod proxima completa & immediata causa justificationis, quæ & peccata remittuntur, & nos justii constituimur, sic infusus charitatis habitus, meritum Christi autem sit causa remota, ob quam non peccata *πρωτως* remittantur, & nos justii simus, sed ob quam charitatis habitus infundatur, qui & peccata tollat, & nos verè justos faciat. Idem statuit Costerus, cujus sententiam de modo præparationis duplici, de fide non sola justificante, de infusione Justitiæ, vide à pag. 261. usq. ad 271. Nec enim opus est, ut hic singula ipsius verba ascribamus.

XXIII. Becanus doctrinam Pontificiam ita proponit c. 1. th. 3. *Doctrina Pontificiorum, ut à Becano explicatur.* facit duplicem justificationem, primam, quæ consistat in acquisitione justitiæ; & secundam, quæ consistat in augmento ejusdem; primam esse gratuitam, secundam ex meritis bonorum operum; de prima Paulum, de secunda loqui Jacobum. Prima justificatio ipsi vicissim duplex est, cap. 2. th. 1. Altera, quæ quis ex non justo fiat justus, quo pacto primi parentes in Paradiso & Angeli in sua creatione justificati sunt. Altera, quæ quis ex injusto fit justus, quo pacto peccatores justificantur. Alphonsus Salmeron tomo 13. p. 243. tertiam justificationis speciem adjicit, eam nempe, cum quis sententiâ Judicis absolvitur & pronunciat justus, quæ non nisi post hanc vitam justis contingat, & ad illam respexisse Paulum, Rom. 2. vers. 13. quando inquit de futuro: *Factores legis justificabuntur.* Justificationem verò secundam dicit Becanus esse translationem à statu peccati in statum gratiæ, & consistere tum in expulsiõne peccati, tum in infusione justitiæ. Ad hanc certas docet requiri dispositiones c. 3. inter quas numerat fidem generalem, timorem judicij divini, spem diviniæ misericordiæ, amorem erga Deum, & detestationem peccati, cum annexo proposito vitæ melioris & observatiõnis mandatorum Dei. Quibus dispositionibus præsentibus, statim infundi ait justitiam habitualem, quæ nihil sit aliud, quàm gratia justifi-

faciens, seu gratia gratum faciens, quam à charitate distinctam facere vel non, parum referre putat: hanc ipsam autem peccatum tollere, abolere & extinguere: ideoque censet ad veram peccati remissionem, non sufficere extrinsecam, ut vocat, DEI condonationem, sed opus esse aliqua mutatione, quæ ex natura sua repugnet peccato, & cum illo consistere non possit, c. 5. th. 5. Porro th. 9. affirmat, illam ipsam gratiam vel justiciam habitabilem, non creati, nec creando infundi, sed potius educi à potentia animæ, tanquam materia, non quidem potentia naturali, sed obdientiali.

XXIV. Atque hæc est Pontificiorum de Justificatione hominis peccatoris sententia, cujus summam & quasi quoddam compendium ita proponimus: Ad justificationem tria requirantur, *dispositio, justitiæ infusio, & peccati expulsio.* Dispositio est meritoria secundum congruum, ut nonnullis placet, vel saltem omninò necessaria. In justitiæ infusa consistit ipsa justificationis forma; ob istam enim & peccata expelluntur, & nos iusti constituimur: Meritum Christi autem non est causa factæ remissionis proxima, sed solum meritorie justificat, quia promeruit charitatem, quâ justificamur: Fides etiam non justificat per modum instrumenti, sed duntaxat dispositivè & preparatorie.

Errores Pontificiorum de Justificatione,

XXV. Unde porro apparet, non meram esse *λογουαχίαν* inter nos & Pontificios, sed multos eosque gravissimos ab iis fore errores. Nam 1. statuunt dispositiones esse meritorias, atque sic operibus contra Scripturam hæc parum ascribunt. 2. Fidem solum justificare negant, eamque tantum per dispositionis modum, non autem per rationem instrumenti justificare arbitrantur. 3. Fidem definiunt per nudam sine filiali fiducia notitiam. 4. Duplicem faciunt justificationem, primam & secundam, quæ tamen distinctio in Scripturis nullum habet fundamentum, & maximam parit confusionem, justificationem cum sanctificatione, & hanc cum illa permiscens. 5. Meritum Christi planè evacuant, quippe quod non arbitrantur peccata tollere, sed duntaxat nobis hoc conciliasse, ut Deus infundat justiciam, peccatum tollentem, quod tamen contra universam
ek

est Scripturam. 6. Imputationis, de qua sacrae literae passim loquuntur, ne verbo quidem mentionem faciunt. 7. Formaliter & unice nos justos dicunt renovatione & infusâ sanctitate, cum tamen hæc omnia fiat imperfecta & non nisi inchoata, cum iidem opera bona sequantur justificatum, non præcedant justificandum. 8. Arbitrantur peccata prorsus tolli, & ita extingui, ut homo post justificationem liber sit à peccato, (siquidem remissio ipsis non tantum est absolutio à pœna, sed etiam eradicatio & annihilatio ipsius culpæ.) cum tamen tota Scriptura, & omnium sanctorum exempla prorsus dicant contrarium. Et hæc sanè sunt errata gravissima, ex quibus apparet quomodo à nobis dissentiant Pontificij; & quòd hæc controversia non sit mera λογυμᾶχία, sed concernat ipsum fidei nostræ fundamentum, quo labefactato salvari nullo modo possumus.

XXVI. Restat jam, ut orthodoxam nostrarum Ecclesiarum sententiam, Pontificiorum opinioni oppositam, recitemus, & similiter nonnihil fusiùs explicemus. Antequam verò hoc fiat, duas usitatissimas removebimus calumnias, quibus Romanenses doctrinam nostram, de gratuita hominis peccatoris justificatione prægravare solent. Altera est, quod putativam duntaxat doceamus justitiam, ubi pro justis quidem reputemur, sed justus non sumus. Andradius certè imputatam justitiam vocat amentissimam insaniam. Stapletonius in Antridotis Apostolicis, spectrum nominat cerebri Lutherani. Bellarmino est justitia imaginaria, putativa, ficta. Verùm apertissima hæc est calumnia, quoniam imputativa justitia vera est justitia, licet non inhereat. Sicut enim nos verissimè satisfecisse pro peccatis credimus, quia Christus pro nobis satisfecit; ita verissimè justus sumus, quia justitia CHRISTI nobis imputatur. Maxime ergò hæc differunt, esse imputativè & putativè justum. Non hæc se invicem ponunt, sed potiùs tollunt & remouent. Altera est, quòd doceamus, creditibus quidem remitti peccata, sed illos non renovari, non mutari. Verùm utrumque docemus, nempe quòd Christus suâ passione meruerit nobis, non tantum remissionem peccatorum, sed etiam hoc, quòd propter ipsius meritiù detur nobis Spiritus S, ut renovemur
Spiri-

Duplex calumnia Pontificiorum.

Spiritu mentis nostræ. Hæc beneficia Filij Dei dicimus quidem esse conjuncta, ita, ut quando reconciliamus, simul etiam detur Spiritus renovationis; ast propterea non confundimus illa, sed distinguimus, ita quidem, ut cuique suum locum, ordinem & suam proprietatem tribuamus, sicut ex Scriptura dicimus, nimirum ut reconciliatio seu remissio peccatorum præcedat, & sequatur deinde renovatio, ob quam certè peccata nobis remitti haud possunt. 1. Cùm peccatorum remissionem sequatur. 2. Cùm ob imperfectionem suam in iudicio Dei consistere nequeat. Interim libenter fatemur, omnem justificatum simul renovari & quasi mutari, ob hanc verò novitatem non absolvitur à pœna, non justus pronuntiatur, sed potius propter Mediatorem fide apprehensum.

Damnamus antiquos hæreticos.

Duo extrema vitanda in loco de Justificatione.

XXVII. Damnamus igitur expressè *Simonis Magi* blasphemiam qui finxit hominibus, fide salvatis, liberum esse, ut agant quæcunque velint. Damnamus *Paslidem*, qui finxit, ita nos solâ gratiâ, ex fide salvari, ut omnes qualescunque actiones, & quidem universa libido indifferenter usurpari possit. Damnamus *Gnosticos*, qui dixerunt, se salvari ex sola cognitione, & propter fidei excellentiam se adeò spirituales fieri, ut non possint gratiâ excidere, quicquid etiam perpetreat. Damnamus *Aërium* & *Eunomium*, quos *Augustinus* hæresi 54. bonis moribus adeò inimicos fuisse scribit, ut asseverarent, quòd nihil cuiquam obesset, quorumlibet perpetratio & perseverantia peccatorum, si modò hujus, quæ ab ipsis docebatur, fidei particeps esset. Nos enim benè novimus, duo extrema in hoc justificationis negotio studiosè esse devitanda, *Epicureismum* & *Pharisæismum*. Ita enim justificatio ascribenda est fidei, ne Epicureismum introducamus, & bona opera prorsus tollamus. Ita vicissim defendenda sunt bona opera, ne Pharisæismum invehamus, & bonis operibus ipsam ascribamus justificationem. Non igitur studium bonorum operum omnino negamus, non tollimus & inficiamus renovationem hominis, sed in ipe nostram consistere *δικαιοσύνην* imus inficias.

XXIX. Calumniis ergo istis dispulsi, nostram sententiam subjungimus, quæ hæc est: *Nascitur homo totus in peccatis, ita ut naturâ sit filius iræ, inimicus Deo, æternæ damnationis reus.*

Ab his pœnis, nimirum ira Dei & damnatione æterna, agendo & pariendo liberavit nos Christus. Quoniam verò nullum munus & frogiferum & salutare, nisi accipiatur, idcirco fide opus est, si hanc gratiam acceptare volumus. Quando igitur homo vult justificari, hoc est, absolvi ab ira Dei & damnatione æterna, atque in gratiam & ad vitam æternam acceptari, quæritur, *quid interponere debeat inter iram Dei, & inter peccata sua*: Non enim vitam meruit, sed mortem; quæritur proinde quâ ratione possit à pœnâ mortis absolvi atque ira justificari? Hic certe novitatem & bona opera interponere nequit, cum nulla habeat, & tamen haberet, imperfecta nihilominus forent, & aliâ debita. Universa igitur clamat Scriptura, quod homo ipse non possit satisfacere pro peccatis suis, non possit consistere in iudicio Dei, sed necesse sit, ut *λύτρον* illud infinitum & *ἰσόρροπον* Christi Meditatoris apprehendat, ob quam apprehensionem imputatur, non secus ac si ipse satisfecisset; ob hanc satisfactionem absolvitur à pœna, adeoque justificatur, ad vitam æternam acceptatur, & pro Filio Dei habetur. *Justificatio enim duo complectitur, absolutionem à pœna, & acceptationem in gratiam*: A pœna absolvitur, quia imputatur nobis per fidem Christi satisfactio: In gratiam ad vitam æternam acceptamur, quia imputatur nobis per fidem Christi obedientia. Hoc ipsum est, quod alij dicunt, in justificatione concurrere duplicem imputationem, non quidem reipsâ differentem, sed tantum distinguentem unum justificandi actum diversorum terminorum respectu; i. *affirmatam*, quâ Christi justitia nobis imputatur, & *negatam*, quâ nostra justitia nobis non imputatur. Alij sic efferrunt: Impurationis geminus est modus; unus *συνλυτός*, quo id quod adest, vel inest, non imputatur; alter *γενικός*, quo id, quod non inest, imputatur ac si adesset. Minus enim erat DEUS mortem delinquentibus, & promiserat vitam obedientibus. Nos verò omnes, qui justificari volumus, peccatis infecti sumus, & mortem promeruimus, à qua si absolvi debeamus, necesse est, ut vel ipsi, vel pro nobis satisfaciatur alius. Ipsi

*Justificatio
duo comple-
ctitur.*

non possumus, ideoq; pro nobis satisfecit Christus, quæ satisfactio, ut nostra fiat, fide opus est. Rursus si vitæ æternæ hæredes esse volumus, requiritur, ut legem impleamus, vel ipsi, vel pro nobis alius. Implevit autem Christus, quæ impletio si nostra esse debet, vicissim fide opus est. Quoniam igitur nullum aliud datur medium, quo Christi meritum activum & passivum apprehendamus, hinc fit, ut solâ fide justificari dicamur, & quidem non per modum dispositionis alicujus meritoria, sed potius per modum instrumenti: Sola enim fides est, quæ apprehendit, & sibi proprium facit Christi meritum, per quam apprehensionem nobis remittuntur peccata, ita tamen, ut hæc remissio non sit peccati omnimoda deletio, (si enim actuale est, ex facto infectum reddi nequit, si originale, eradicari nequit, nisi naturam destruas) sed reatus ablatio, vel pœnæ peccatis debita sublatio.

Causa formalis dupliciter sumitur.

XXIX. Atque hinc facile erit judicare, quæ sit causa formalis justificationis: quod antequam exponatur, hæc prius notanda est distinctio: Causa formalis vel notat ipsam totam rei quidditatem, vel causam quidditatis eam, per quam res est, id quod est. Nam alia dicitur, esse forma *Metaphysica*, quæ totam innuit quidditatem, ut *humanitas*; alia *Logica*, quæ præcisè ponit causam quidditatis, ut *rationalitas*. Si totam quidditatem notat, tunc dicimus justificationis formam esse remissionem peccati, seu absolutionem à pœna peccati, & acceptationem in gratiam, ad vitam æternam, propter Christi meritum, fide apprehensum. In his enim consistit omnis nostra justificatio, juxta illud Rom. 3. v. 25. ad ostensionem justitiæ. *ἡμεῖς τὴν πρόθεσιν τῶν ἁμαρτανῶν ἀπαγορεύοντες*, das er die Gerechtigkeits darbiere / in dem / daß er die Sünde vergibt. Hic expressè *δι' αἰώσεως* nostra in remissione peccatorum posita, esse dicitur. Si per formam intelligis præcisè non totam quidditatem, sed id duntaxat, per quod res est, id quod est, dico hoc nihil aliud esse, quàm meritum Christi per fidem imputatum, vel meriti, fide apprehensi imputationem. Si enim quæras, cur à pœna peccati absolvimur, & in gratiam acceptemur? Respondet universa Scriptura, quia passio & obedientia Christi per fidem imputatur, ac si nos ipsi pro peccatis satisfecissimus.

XXX. Atque hæc distinctio si ritè teneatur, facile conciliari nostrates poterunt, quibus aliàs perpetua obicitur dissentio à

Pon-

Pontificijs. Salmeron. tom. 15. pag. 25. inquit: Lutherani propè ad vi- Calamità
 ginti duas opiniones de justificatione inter se pervenerunt. Bellarminus Pontificiorum
 scribit l. 2. de iustific. c. 1. Errores Evangelicorum de justificatione quinque nostrà dissen-
 numerari posse videntur. Unus est, formalem causam justificationis esse sione circa
 fidem, quod Luthero & Augustinæ confessioni tribuit. Alter, causam for-
 formalem causam esse Christi obedientiam, & justitiam nobis imputatam, malem,
 quod Illyricus docuit. Tertius, formalem causam esse justitiam Dei
 essentialem nobis inhabitantem, quod Osiandro placuit. Quartus, for-
 malem causam propriè esse remissionem peccati, quod Calvino assignat.
 Quintus, formalem causam justificationis duplicem esse, justitiam nostram
 inherenter, & justitiam Christi imputatam. Idem Pighius, & qui-
 dam alij docuerunt. Sed errorem Osiandri nobis obijcere nequit,
 cum ipsi eundem refutemus. Cum Pighio etiam nihil commune
 habemus. Viderit autem, quomodo conciliet hæc verba claris-
 sima Concilij Trident. sess. 6. c. 7. ubi decernitur, quod justificatione non sit
 sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renovatio interioris hominis.
 Ipsi igitur Tridentini Patres in duobus justificationem consistere
 asserunt. Neque effugiet Bellarminus, si dicat, ita loqui Concilium, ut
 notet duos terminos justificationis, sive duos effectus ejusdem cause, l. 2. c. 2.
 Nam renovatio protectio non est effectus, sed forma justificatio-
 nis, juxta ipsum: Et Concilium ibi non loquitur de terminis, aut
 effectibus Justificationis, sed potius eam ex professo definit, di-
 citque consistere & remissione peccatorum, & renovatione. Reli-
 quæ verò sententiæ, de causa formali prolata, non pugnant. Nam
 quando justificationis formale dicitur remissio peccatorum, vel
 acceptatio in gratiam, ibi per formale tota intelligitur quiddi-
 tas. Quod si verò vel fides, vel gratia Dei, vel obedientia Chri-
 sti formale nominantur, tum causa quidditatis præcisè intelli-
 gitur. Atque hæc tria non separatim, sed conjunctim sem-
 per sumantur, & sumpta intelligantur, ita ut uno nominato,
 statim includantur reliqua. Unde observari debet hoc axio-
 ma: Particulæ exclusivæ in doctrina justificationis non excludunt cau-
 sas subordinatas, sive connexas, sed tantum oppositas & alienas. Sic
 rectè dicitur: Sola Christi justitia & obedientia justificat, nimirum
 fide apprehensa, & à misericorde Deo imputata: Sola fides justi-
 ficat, nimirum Dei misericordiam, & Christi justitiam apprehen-
 dens: Sola gratia Dei justificat, scilicet per Christi obedientiam nobis
 acqui.

aequifita, & verâ fide apprehenfa. Absque fide enim nulla fieri potest justificatio, farente Concilio Trident. c. 8.

XXXI. Atque hinc apparet, quàm arcto vinculo inter se colligata sint gratia Dei, meritum Christi & fides, ita quidem, ut uno nominato, reliqua non excludi, sed simul comprehendi oporteat, unde factum, ut Apostolus Paulus promiscuè nos dicat nunc gratiâ Dei, nunc merito Christi, nunc fide justificari, quoniam unum includit cætera. Quare contra Pontificos sic argumentamur: Quæ Apostolus Paulus in negotio justificationis semper conjungit, ut ipsi ferè idem valeant, ea non possunt constituere diversas, aut contrarias formas justificationis. Atqui gratiam Dei, meritum Christi, & fidem Paulus conjungit, ut ferè idem valeant. Ergò non possunt constituere diversas, aut contrarias formas justificationis. Minorem probo ex Rom. 3. *Iustitia Dei manifestata est, v. 22. Iustitia Dei per fidem, v. 24. Iustificatur per redemptionem factam per Christum, v. 25. Deus justificat eum, qui est ex fide Iesu, v. 28. Colligimus fide justificari hominem, v. 30. Deus justificat circumcissionem ex fide, & præputium per fidem, c. 4. v. 3. Credidit Abraham Deo & imputatum est ei ad iustitiam, v. 4. idq; ex gratia, v. 5. qui credit in eum, qui justificat impium, imputatur fides sua pro iustitia, v. 6. Fides est Abrahæ imputata pro iustitia, v. 11. & 13. appellatur iustitia fidei, v. 16. ex fide est hæreditas, v. 24. facturum est, ut imputeretur nobis, qui crediderimus in eum, Gal. 2, v. 16. Scientes hominem justificari per fidem Iesu Christi, & nos in Christum Iesum credimus, ut justificemur ex fide Christi, v. 17. Iustificamur per Christum, c. 3. v. 9. Qui ex fide sunt, benedicuntur, v. 11. iustus ex fide vivit, v. 18. hæreditas est ex promissione, v. 22. promissio ex fide Iesu Christi datur credentibus, v. 24. Ex fide justificamur, v. 26. Filius Dei estis per fidem, &c. Ex quibus omnibus patet, Paulo perindè esse, si dicat nos justificari à Deo, per Christum, per Christi sanguinem, per redemptionem ejus, gratiâ Dei, per imputationem fidei, fide, ex fide, per fidem, iustitia fidei. Neq; hinc colliges, Paulum ista omnia confudisse, sed potius; arctissimam horum coherentiam demonstrare voluisse. Unde inferimus, sive dicas, gratiam Dei, sive meritum Christi fide apprehensum, sive ipsam fidem apprehendentem, formalem justificationis causam non diversas, sed unam duntaxat, & propriam formam exprimi. Si obijcitur: Efficiens nequit esse forma: Gratia Dei & meritum Christi sunt causa efficiens nostræ justificationis, E, non forma:*

Rispon.

Respondemus: Gratia Dei, & meritum Christi, vel considerantur absolute, & sic sunt causa efficiens atque omnes attinent homines; vel relate, quatenus fide apprehenduntur, & tunc sunt causa formalis, atque non nisi credentes attinent.

XXXII. Atque hæcenus utramque sententiam eâ, qua potui, brevitate, & perspicuitate recensui, & qualitercunque explicui: Nunc qui falsi, quis verus sit controversiæ status facile deprehendi poterit. *Non queritur, an putative, hoc est, natura deo & non solum justificemur, quod nobis falso affingunt Pontificij. Non queritur, an credentes, postquam remissionem peccatorum fide propter Christum acceperant, renoventur etiam Spiritu mentis suæ? Hoc enim nostratum nemo negaverit. Non queritur, An oporteat existere in homine contritionem, penitentiam, bonum propositum, ac inchoari dilectionem, & sequi bona opera? Hæc enim omnia planè, & clarè confitemur. Hic verò status, & hoc νεωδυσπος est, ut proponit Chemnitius in Exam. Verum nego pag. 129. Quidam id sit, propter quod Deus hominem peccatorem in gratiam recipiat, quid iudicio Dei opponi debeat, & possit, ne juxta rigidam legis sententiam damnemur, quid fides apprehendere, & adferre, quo nisi debeat, quando vult cum Deo agere, ut accipiat remissionem peccatorum, quid interveniat, propter quod Deus peccatori, qui commertus est iram, & æternam damnationem, reddatur, placatus, & propitius, quid conscientia statuere debeat illud esse, propter quod donetur nobis adoptio, in quo tunc collocari possit fiducia, ut acceptemur ad vitam æternam? An illud sit satisfactio, obedientia, & meritum Filij Dei Mediatoris, an verò inchoationis in nobis novitas, dilectio, & reliquæ virtutes? Cùm enim nostra justitia, & justificatio consistat non nisi in remissione peccati, seu absolute a pœna peccati & adoptione in filios, atque acceptatione ad vitam æternam; necesse est, si formale huius justificationis inquirere volumus, ut quæstio ita informetur. Per quod vel propter quod à pœnis peccatorum in severissimo Dei iudicio absolvamur, presertim cùm æternam simus promeriti damnationem; an propter novitatem aliquam insusam, an propter meritum Christi, quod nos & regenerat, & post regenerationem demum renovat?*

XXXIII. Sed Bellurminus taxat Chemnitium ob hanc status formationem, lib. 2. c. 2. Primum ait, loqui illum improprie, ut confundere possit causam formalem cum meritoria. Nam vocalem per no-

Remotio salu-
forum sta-
tuum.

Verum nego
pag. 129.

De particulis
Per & Pro-
pter.

De particulis
per & pro-
pter.

tare causam formalem propriè, rò propter autem causam finalem vel me-
ritoriam. Respondeo 1. Jesuwicam sibi contradicere; Nam vo-
cabulo propter utitur ipse ad designandam causam formalem,
cap. 1. l. 2. statim ab initio, quâdo inquit: *Expeditis ijs, quæ iustifi-*
cationem præcedunt, de ipsa justificatione, hoc est, de causa formali, propter
quam homo dicitur iustus coram DEO, differendum est. 2. Justifi-
catio est quædam actio; non igitur forma aliqua Physica & sub-
stantialis hic concipienda, sicut anima est forma hominis, sed
per formam justificationis intelligi debet illud, propter quod,
vel per quod; (si ita loqui placeat) absolvimur à peccatis. Sic-
ut enim in actionibus forensibus causa formalis absolutionis
termino propter notatur, ut dicamus, *propter hoc vel illud iustifica-*
tus & absolutus est; Ita & hic idem terminus non incommode ad-
hibetur. Neque negamus, rò propter notare simul causam me-
ritoriam, verum non absolutè, sed relatè, pro ut nobis appli-
catur. Eadem enim est justificationis causa & meritoria, & for-
malis: Meritoria, quatenus absolutè, formalis; quatenus relatè
spectatur. Unde fit, ut per idem vocabulum rò propter causa
notetur & meritoria, & formalis, diverso tamen respectu.
Imò potiùs inverrenda est subtilitas ista Jesuwitica, ita qui-
dem, ut potiùs meritoriam causam voculâ per, formalem vo-
culâ propter indicemus. Nam dicimus, *per meritum Christi, non*
propter meritum acquisita nobis est iustitia & regnum cælorum, Propter
hoc autem meritum credentes iustificantur. Ex quibus locutioni-
bus apparet, voculam per propriè acquisitionem, propter verè
applicationem notare. 3. Si vocula per est nota causæ forma-
lis, Ergò fides erit forma justificationis, quia passim Scriptura
testificatur, iustificari nos per fidem, Gal. 2. v. 16. Rom. 3. v. 20.
Nunquam autem & nusquam dicit, iustificari nos per opera, seu
per iustitiam iuhærentem.

XXXIV. Deinde, accusat Jesuuita Chemnitium, quòd
fraudulenter egerit, opponendo merito Filij Dei inchoatam renovationem.
Sed respondeo, oppositio illa meriti Christi & virtutum no-
strarum in negotio justificationis, non à Chemnitio conficta,
sed ab Apostolo Paulo diligenter tradita est, Roman. 3. vers. 28.
Ita. 11. v. 6. Galat. 2. v. 16. Et c. 3. v. 2. 12. 13. Ephes. 2. v. 8. Ubi disertè
& ex

& expressè opponuntur gratia, Christus, fides & opera sive homines. Non ex nobis, inquit; DEI donum est, non ex operibus, ne quis gloriatur.

XXXV. Bellarminus autem porrò statum quæstionis ita in- *Statim a Bellarmino*
formar cap. 2. l. 2. *Sine formali causa absolute justificationis, justitia*
in nobis inherens an non? Nota hic, à Bellarmino insidiosè addi- *Larmino*
vocem absolute justificationis. Non enim nisi unam eamque per- *motu*
fectam justificationem Scriptura agnoscit. Et si justificationis
forma unica est, confirmante Concilio Tridentino, ipsam eam-
iam justificationem non nisi unicam esse, necesse erit. Quare
non est alia inchoata, alia absoluta: nec dices, justificationem
habere suos gradus, ut sit alia minor, alia major; Nam ut unus
est Christus, unum Christi meritum, una Dei misericordia, ita
unica est perfecta justificatio: actus, inquam, unus individuus,
nempe remissio peccatorum. Et Christi justitiæ per mortem ac-
quisitæ imputatio. Annon verò manifesta blasphemia hæc est,
justitiam fidei, quam Scriptura etiam vocat justitiam Dei, ap-
pellare inchoatam tantum & imperfectam, nostram verò ju-
sticiam, nobis in hærentem vocare absolutam completam &
perfectam?

XXXVI. Remotis igitur *μη ζητηδωποις*, omnium commo-
dissime status quæstionis inter nos & Pontificios ita formari po-
terit.

*An propter meritum Christi, fide apprehen-
sum, num verò propter virtutes nobis infusas &
inherentes in severissimo Dei judicio, à pœnis pec-
catorum nostrorum absolvamur, & in gratiam
ad vitam æternam acceptemur, seu uno verbo ju-
stificemur? In his enim duobus consistit nostra ju-
stificatio.*

Posterius assumunt Pontificij, qui negant, nos, propter
CHRISTI meritum formaliter justificari, & potius asserunt,
nos

nos tantum propter virtutes infusas coram Deo justos esse. Sic enim habet Canon 10. Concil. Trid. *Si quis dicit homines per Christi justitiam formaliter justos esse, anathema sit.* Et Bellarminus inquit, l. 2. c. 2. *Si illud propter significat causam formalem, respondemus, nos justificari propter novitatem nobis inhaerentem, non propter meritum Christi, quod inherere non potest, ideoque nos propter meritum Filij non nisi meritorie, propter novitatem autem formaliter justificari.* Costerus idem repetit p. 261. *Causa formalis est qualitas, qua justificatione accipitur, nempe justitia ipsa & gratia: Sic enim per justitiam internam homo est justus, sicut per sapientiam, sapiens, per albedinem albus, per calorem, calidus, per mundiciem, mundus.* Contra vero nos, cum Orthodoxis staturimus, peccatorem justificari, & à peccatis absolvi non propter novitatem, non propter infusas virtutes, (tales enim nullæ sunt in homine nondum reconciliato, Et, si essent, imperfectæ essent, ideoque in judicio Dei consistere non possent) sed unice & tantum, propter meritum Christi fide apprehensum. Quia igitur hæc mutua datur ejusdem affirmatio & negatio, apparet inde verum à nobis controversiæ statum esse positum, quippe qui semper ex unius & ejusdem affirmatione & negatione enascitur. Nos enim affirmamus, Christi meritum fide nobis imputatum, esse justificationis formam: Negant hoc Pontificij & affirmant, novitatem & virtutes inherentes esse justificationis formam, id quo nos Orthodoxi negamus, & rationibus firmissimis, jam enumerandis impugnamus.

QUÆSTIO II.

Quibus præcipue argumentis Orthodoxa sententia de imputativa justitia contra inhaerentis propugnatores confirmari queat?

XXXVII. Plurima pro confirmatione hujus sententiæ produci possunt argumenta, quæ tamen consueti more, 1. In dicta Scripturæ. 2. In rationes ab analogia fidei. 3. Et testimonia Patrum dispesci possunt. Occurrunt autem Scripturæ dicta bene multa

multa quæ ut distinctè proponantur, peculiaribus, certisq; classibus illa includemus.

Prima Classis.

Continens dicta, quæ docent hominem sine operibus justificari.

XXXVIII. Talia leguntur Rom. 3. v. 20. & sequentibus, usq; ad 31. Roman. 4. v. 2. Galat. 2. v. 16. Ephes. 2. v. 8. Tit. 3. v. 5. Philip. 3. v. 9. Ex quibus ita argumentamur, Si iustitia DEI, quæ peccator coram DEO à peccatis absolvitur, manifestata est absque Legge, & fieri non potest, ut ex operibus Legis ulla caro justificetur in conspectu Domini, sed iustitia datur per fidem JESU CHRISTI, ijs, qui credunt, tunc sequitur, quòd non operæ, non virtutes nostræ, sed sola iustitia Christi per fidem applicata, justificet. Atqui prius est verum, secundum dicta allegata, Ergo & posterius.

XXXIX. Consecutio Majoris patet: 1. Quicquid enim ex Lege est, id non justificat, Rom. 3. v. 21. Et Rom. 4. v. 13. Galat. 2. v. 21. Omnia opera omnesque virtutes sunt ex lege vel pertinent ad Legem, unde dicuntur opera Legis, quia Lex est doctrina operum, v. 20. Quare opera & virtutes non justificant. Majorem probat ipse Apostolus v. 19. & 20. & Rom. 4. v. 14. Galat. 3. v. 10. quia Lex damnat, & ex Lege est cognitio peccati, unde Lex justificare, & peccatum regere haud potest. 2. Quicquid pertinet ad Evangelium, illud tantum justificat, v. 21, 22. Rom. 4. v. 12. Fides, non opera pertinent ad Evangelium. Ergò fides non operæ justificat. 3. Quodcumque gloriam potest patere, id omne exclusum est à Justificatione, Rom. 3. v. 27. Ephes. 2. v. 8. Atque iustitia inherens, & opera possunt parere gloriam, Roman. 4. v. 2. Ergò non justificant. 4. Quodcumque Abrahamum non justificavit, id neque adhuc justificat. Atqui iustitia inherens & opera non justificarunt Abrahamum, Rom. 4. v. 3. Ergò nec adhuc aliquem justificare possunt. 5. Contrariorum effecta sunt contraria: Fides & opera, credere & facere, in articulo justificationis

D

catio

estationis sunt contraria, Rom. 4. v. 4. & 5. Ergò si fides justificat, opera non justificant. Aut, si opera justificant, tum non justificat fides. Atqui Paulus disertè negat, justificari nos ex operibus legis, & disertè affirmat justificari nos fide, Rom. 3. v. 28. λογίζομεθα πιστὴ δικαιοσύνη ἀνθρώπων χωρὶς ἔργων νόμου. 6. Justitia fidei est vera justitia coram Deo valens, Philip. 3. v. 9. Rom. 3. v. 21. & 22. Atqui virtutes & opera non pariunt justitiam fidei, sed legis, Philip. 3. v. 9. Ergò non sunt justitia coram Deo valens.

*Quid Paulus
intelligat
per opera
Legis, quæ
exclusa vult
è negotio
justificatio-
nis.*

XL. Quatumvis autem veritas horum dictorum adeò manifesta sit, ut nil solidi quod respondeant invenire possint Pontificij, varias tamen elusiones & cavillationes confinxerunt. Alij enim per opera legis intelligunt tantum ea opera, quæ extorquentur metu pœnæ sine morum interiorum consensione. Alij opera justificationem præcedentia, non autem consequentia: Alij opera infidelium: Alij opera legis ceremonialis: Alij opera legis, non fidei. Alij sic interpretantur, quòd Paulus loquatur de justificatione prima, quam isti farentur fieri sine ullis operibus. Putant enim hominem, qui fide sine operibus justificatus fuit in justificatione prima; postea justum esse coram DEO, salvari que & fide & operibus. Verùm Gostevus & Bellarminus hujus explicationis non meminerunt, quòd silentium est evidens indicium, quòd illam non adprobent. Neque aliter possunt facere, siquidem etiam primæ justificationis forma secundum ipsos posita est in operibus & virtutibus inhærentibus. Quomodo igitur Bellarminus potissimum, quem hodie sequuntur plerique ad argumentum respondeat, paucis attendemus.

*Quid sit lex
factorum &
lex fidei?*

XLI. Libro igitur primo cap. 19. ad discussionem hujus argumenti, tria præmittit, nos singula videamus. Primum effugium continet quæstionem, quid sit apud Apostolum Lex factorum, & Lex fidei? Quia enim hæc invicem opponuntur Roman. 3. versu 27. Ideò accuratè distinguenda sunt, ne confundantur. Ita autem suam Bellarminus proponit sententiam: Lex factorum apud Apostolum est ea, quæ jubet quid sit faciendum; Lex fidei est ipsa fides, quæ impetrat gratiam faciendi, quòd lex factorum jubet.

Itaq.

Itaq; utraque lex requirit opera, sed lex factorum continet præceptum, lex fidei auxiliū. Breviter ergo hæc ipsius mens est, quod Lex factorum & Lex fidei, non in eo distinguantur, quod illa requirat opera, hæc non requirat, sed duas istas Leges in hoc convenire, quod utraque requirat opera, in eo autem unice distinguui, quod illa requirat opera à viribus naturalibus, hæc autem opera, adjuvante Spiritu & gratiâ DEI præstanda. Nota verò sententia est, quod in ista oppositione Paulina per legem operum intelligatur omnis Lex, quæ requirit opera sive ceremonialia, sive moralia, sive naturalia, sive supernaturalia, sive renatorum, sive non renatorum. Quodcunque enim opus est, id ad Legem operum & factorum referimus, atque à Paulo è circulo justificationis exclusum dicimus, siquidem Lex fidei nihil est aliud, quam Evangelium, Lex factorum verò id, quod propriè aliàs Legem dicimus. Sicut igitur Evangelium non requirit opera, non est concio penitentiae, ita etiam Lex fidei nulla planè opera exigit. Quam sententiam sequentibus argumentis longè firmissimis probatam damus.

XLII. 1. Quicquid oppositorum uni tribuitur in oppositione, id alteri tribui nequit. Lex factorum & Lex fidei, seu, Lex & Evangelium, in doctrina justificationis sunt opposita, & in illa oppositione Legi tribuuntur opera, & non operari, Roman. 3. v. 27. Galat. 2. & 3. Ergo opera & non operari Evangelio tribui non possunt. 2. Quæ lex accusat peccata & damnat, ea omnis excluditur à justificatione, Roman. 3. versu 19. & 20. Atqui omnis Lex, quæ requirit opera, damnat & accusat peccata. Ergo Omnis Lex requirens opera, excluditur. 3. De qua lege dicitur, *qui fecerit ea, vivet in eis, Et Maledictus, qui non permanserit in omnibus, quæ scripta sunt in libro Legis,* ea lex excluditur à justificatione, Galat. 3. vers. 10 & 12. Atqui omnis lex requirens opera, talis est. Quare excluditur à justificatione. 4. Quæ Lex jubet facere aliquid, quæ exigit opera, & in doctrina justificationis opponitur fidei & gratiæ, illa excluditur à justificatione Roman. 4. vers. 2. 4. 5. Atqui Lex moralis, (non tantum ceremonialis,) jubet facere aliquid, & exigit

Probat, quod per legem factorum intelligatur omnis lex, quæ requirit opera.

exigit opera, *Luc. 10. vers. 25. 26. 28.* Et in doctrina justificationis opponitur fidei, *Rom. 3. vers. 24. & 4. vers. 4. 5. Galat. 3. vers. 12.* Ergo lex moralis etiam excludenda erit; quod ipsum fateri coactus est Jesu wita cap. 19. Et addit hanc rationem, quia Apostolus simpliciter excludat opera nullâ factâ mentione Legis Mosaicæ. 5. A cujus Legis execratione Christus nos liberavit, ea Lex à justificatione excluditur, *Galat. 3. vers. 12. & 13.* Atqui à Legis potissimum moralis execratione Christus nos liberavit. Quare Lex moralis iterum debet excludi. 6. Quæ Lex omnes omnino arguit homines, & constringit tam gentiles, quam Judæos, ea excluditur à justificatione, *Rom. 3. vers. 9. 10. 29. 30.* Talis verò erat non ceremonialis, sed Lex potissimum moralis; ideoque rursus excludi debet. 7. De ea Lege loquitur Paulus, quæ hominum animis est inscripta, *Rom. 2. vers. 15.* Quæ ostendit peccatum. cap. 3. v. 20. Quæ damnat universum mundum, *vers. 19.* Quæ pertinet ad Judæos & Gentes, *v. 9. & 29.* Quæ omnes execratur propter inobedientiam, *Galat. 3. v. 10.* Quæ data est propter transgressiones, *vers. 19.* Quæ opponitur promissioni, *vers. 18.* A qua nos Christus redemit *vers. 13.* Quæ prædagogus noster est in Christum, *vers. 24.* Quæ ostendit concupiscentiam esse peccatum, *Roman. 7. vers. 7.* Per quam infirmabitur caro, *Rom. 8. v. 13.* Talis verò præcipue est Lex moralis. Ergo exclusâ.

XLIII. Sed excipiet Bellartminus, se lubenter concedere, Legem moralem exclusam esse, non autem ob id Legem fidei, quæ similiter requirat virtutes & vpera. Respondeo, Nullum potest opus monstrari, quod sit opus fidei non legis. Fidei opera potissimum dicunt Pontificij spem, dilectionem, contritionem. Atqui hæc ipsa sunt opera Legis moralis. Ergo etiam ad Legem moralem pertineat. Quodcumque enim à Lege morali Mosaicæ præcipitur, id pertinet ad eandem legem, & cum eadem ab Apostolo Paulo è circulo justificationis exclusum est. At verò spes, dilectio, timor & aliæ virtutes omnes à Lege morali præcipiuntur. Ergo ad legem moralem pertinent, & per consequens unâ cum lege illa sunt exclusâ è negotio justificationis. Minor patet, quia

quia omnia, quæ fidem consequuntur (ut reatorum charitas, justitia & bona opera) Legis sunt, legalis charitas & legalia opera sunt. Est enim lex renatis etiam norma bonorum operum, Deut. 12. v. 8. & 32. Fideles quoque pietatem sectantes, bonis operibus in legē & circa legem Domini, velut objectum suum versantur & occupantur, Psal. 19. v. 1 *Beati qui ambulavit in lege Domini.* Nec ulla alia opera Deo placent, quàm quæ secundum legem fiunt, 1. *Job. 3. v. 22.*

XLIV. Neque est ut instet Jesuwita: *Renovisse Paulum ista opera in quantum sunt Legis, non autem in quantum fidei. quoniam Lex quidem præcipiat, sed faciendi facultatem non largiatur, quod sit proprium Legis fidei.* Nam hac ratione valdè absurdus esset Apostolus, qui tam anxius fuisset, ne quis putaret se justificari operibus legis moralis, quæ tamen sunt impossibilia. Si enim nemo potest aliquod opus legis moralis facere, non sanè fuisset necessarium remove suspensionem justificandi. Quod enim non est, ejus nullæ sunt affectiones. Atqui secundum Jesuwitam, nullæ sunt vel esse possunt opera legis moralis in homine. Ergo nec illis potest ascribi justificatio. Hoccine ergo prohibuit fieri Apostolus, quod fieri aliàs impossibile? non secus ac si quis diceret, tu non debes ob virilia facta, quibus tot mille hostes occidisti, gloriari, cum tamen nulla sint talia. Pari modo Paulum argumentari fingunt Jesuwitæ: Vos ex spe & charitate vestra non potestis justificari, cum tamen in non renatos tales virtutes omnino non cadant.

XLV. Diligenter hoc est considerandum, & Pontificijs semper opponendum, qui statuunt, *spem, fidem & dilectionem justificare præcedenter vel dispositive, & hæc opera à justificatione non esse exclusæ, per exclusionem legisfactorum, quia non pertineant ad legem factorum, sed ad legem fidei, quippe quæ sola faciat nos idoneos ad virtutes istas;* lex verò moralis eas præcipiat quidem, sed non largiatur vim faciendi, ideoq; neminem legi moralis duntaxat adherentem posse Deum diligere, Deo credere aut in Deum sperare. Jam verò ita colligimus; Si nemo potest hæc facere; nemo potest etiam ijs justificationem ascribere. Si

hoc, cur Paulus adeo sollicitus est, ne aliquis justificationem ipsa acceptam ferat? Num igitur hoc ignoravit? impium. Num adeo insulsus & absurdus fuit, ut ea quæ fieri nullo modo possunt, sollicitè prohiberet, ne fierent? *ἀπορ.* Proinde ita statuentium, ne Paulo & ipsi Spiritui sancto aliquam ignorantiam aut absurditatem impie tribuamus. Benè noverat Spiritus sanctus nō prohibenda esse, quæ fieri aliàs nequeunt: (quis enim prohiberet, ne quis hunc globum terræ humeris imponat & aliò transferat, cum hoc simpliciter sit impossibile?) Quoniam igitur hic aliquid prohibuit, necesse est, ut id, quod prohibuit, fieri poterit. Interdixit autem, ne quis operibus moralibus tribueret justificationem, qualia sunt spes, dilectio, timor. Quare hæc fieri possunt. Non autem sine gratia Spiritus sancti & fide. Hoc ipsum igitur includit Apostolus, & per consequens non intellexit opera nō renatorum, cum talia nulla sint, sed potius renatorum: Atq; sic ad legem factorum, quam exclusit Paulus, pertinent illa omnia, quæ Bellarminus ad legem fidei refert.

XLVI. Porro non immeritò quaeritur. Vndenam hæc distinctio inter legem factorum & legem fidei hausta sit? & quibus fundamentis probetur? Afferit Bell. l. i. c. 16. aliquam ratiunculam, cur per legem factorum non omnia omninò opera possint esse exclusa, quam sic proponit: Si excluduntur omnia opera & omnis lex, excludetur etiam fides. Nam actus fidei est quoddam opus, uti vocatur Joh. 6. 29. Hoc est opus, ut credatis in eum, quem misit ille. Sine hoc opere igitur justificabimur, si fides sine operibus omnia opera excludit, ac per hoc justificari ex fide, nihil aliud erit quàm justificari sine fide. Est etiam quedam lex fidei, de qua Rom. 3. Quod si fides justificans sine operibus legis, excludit omnem legem, excludet, etiam legem fidei & quoniam lex fidei est ipsa fides, fides excludet fidem, & ex fide justificari erit, sine fide justificari. Resp. i. Quod sit æquivocatio in vocabulo operis. Vel enim per opus intelligitur quævis actio, qualiscunque illa sit, absoluta vel relata, & hoc sensu fides vocari potest opus, quia est apprehensio, & applicatio, atque sic non opponitur fides & opus; vel propriè & strictè intelligitur actio aliqua vel opus aliquod morale, ex fide ortum & profectum ubi differunt tanquam causa & effectum. Hoc sensu fides & opera sunt opposita; Et talia semper excluduntur & negotio

Obiectio
Bellarmini,
quod non
exclusa sint
omnia opera
re.

Operis voca-
bulum du-
plexiter acci-
pitur.

gotio justificationis. 2. Est Homonymia in vocabulo legis. Vel enim generatim & late accipitur pro omni doctrina, & sic dicitur lex Christi, Galat. 6. v. 2. Et lex fidei, Rom. 3. v. 27. vel speciatim & pressius, pro Decalogo, & lege Mosaica, quâ posteriore tantum significatione opponitur Evangelio & fidei. Excludit igitur Apostolus à justificatione omnem legem, videlicet propriè dictam, hoc est, quæ opera exigit ab hominibus, & accusat, damnatque inobedientes, ut ita perpetua maneat oppositio Apostolica: Evangelium, non lex; fides, non opera; credere, non facere, justificat. Atque sic firmum perstat nostrum argumentum, supra positum: Quodcumque ad legem pertinet, id non justificat. Atque virtutes, & omnia opera propriè dicta, qualiacunque sint, pertinent ad legem Mosaicam à justificatione exclusam. Ergo virtutes & opera non justificant.

XLVII. Secundum effugium est, quòd Bellarminus distinguit inter justitiam legis, & justitiam in lege, vel ex lege, justitiam legis esse opera justa, quæ lex faciendâ prescribat, & hanc veram esse justitiam: Ex lege verè justitiam ea esse opera, quæ homines faciunt sine gratia fidei, solâ cognitione legis adjuti, & hanc justitiam esse inutilem, & hæc opera non justificare coram Deo, sed solum coram hominibus, qui tantum externa considerant. Verum quibus testimonijs probabitur hæc distinctio, & ubinam in Scripturis fundata est? Nobis potius justitia legis, & justitia ex lege unum sunt, & notatur illud, quando quis ex operibus legis, sive externis, sive internis, naturalibus sive supernaturalibus vult justificari. Et quia Paulus justitiam legis, in absolute hominis peccatoris, justitiæ fidei opponit, illâ rejiciens, hanc recipiens; cõcludimus inde, bonis nos operibus à peccatis nostris absolvi minimè posse. Omnia enim opera pertinent ad justitiam legis, ad cujus normam facta sunt. Quodeunque autem tale est, id unâ cum justitia legis ab Apostolo Paulo exclusum est.

XLVIII. Tertium effugium hoc problema continet. *Quæ opera Paulus intelligat, sine quibus nos justificari asserit?* Nostri dicunt, omnia omninò excludi opera, sive ante fidem, sive post fidem facta, quam sententiam vocat Bellarminus absurdissimam, & ab ignorantia Scripturæ profectam, quod ostendit testimonio Augusti. Sed illud contra nos non militat, siquidè ijs opponendum, qui

Num deus
distinctio in
Ex
legis, & ju-
stitiam ex
lege?

Quæ opera
excluduntur
ab Apostolo
in negotio
justificatio-
nis?

qui non solum opera non iustificare, sed à iustificatis etiam non
 requiri, statuunt, ita ut fidem putent sufficere, etiam si quis ma-
 lè vivat, quæ sententia nostra non est, ut supra indicatum. Cæ-
 terum c. 6. 1. t. ait, non omnia opera excludi, sed certum genus operum,
 id est, opera facta solis viribus nature, vel ex sola cognitione legis Mosaicæ,
 vel si quo alio modo opera legis hoc loco intelligenda sunt. Unde apparet,
 ipsum, dum hæc scriberet, nondum certum fuisse, quænam ab
 Apostolo exclusa sint opera. Sed c. 19. recentiorum Catholicorum
 sententiam, qui putant, per opera sine quibus nos ius-
 tificari dicit Paulus, non nisi observationes legalium ceremoniarum
 intelligendas esse, in qua tamen sententia ipse non acquiescit, sed
 dicit, sine dubitatione verissimum esse, per opera intelligi ea, quæ fidem
 præcedunt, quæq; solis viribus liberi arbitrij fiunt. Utitur autem ratione,
 ex Rom. 4. petita, ubi legitur: *Ei, qui operatur, merces imputatur
 propter debitum, unde colligit, ea excludi opera, quibus id quod redditur,
 merces est non gratia, qualia sunt solum ea, quæ fiunt vi liberi arbitrij: quod
 enim reliquis redditur, non esse simpliciter mercedem, sed etiam gratiam, imò
 magis gratiam, quam mercedem.* Verum respondemus, hoc non
 esse propositum Pauli in isto dicto; sed potius argumentatur à
 genere ad speciem: *Omni operanti merces imputatur secundum debi-
 tum,* Ergo etiam operanti renato, vel non renato. Deinde non
 dicitur, quod operanti soli merces imputetur, sed utrique ope-
 ranti & credenti, merces imputari dicitur, illi secundum debi-
 tum, huic secundum gratiam. Iustificatio enim operum fit se-
 cundum debitum, non quidem simplex, sed ex promisso, illam
 igitur excludit, siquidem vult nostrum *dicendum* merè gratui-
 tam esse. Tandem fallitur Bellarminus, eum scribit, *id quod
 redditur operibus, quæ ex gratia sunt, esse partim mercedem, partim gratiam.*
 Ita enim cōsistere simul possent contraria immediata, quod est
 contra Apostolum. Rom. 11. v. 6. ita concludentem: *Quod si per gra-
 tiam, non jam ex operibus, hoc est, ex meritis operum, alioquin gratia
 jam non est gratia, &c.*

Rationes,
 quod omnia
 opera sine
 exclusa.

XLIX. Ut autem eò fortius retundatur adversarius, &
 proberur, omnia prorsus opera ex circulo Iustificationis exclu-
 di, quædam & rationes & exempla diligenter annotanda sunt.
 RATIONES: 1. Si tota lex & omnia omnino opera legis oppo-

ANH.

nuntur promissioni & fidei, in negotio justificationis coram
Deo, vana est in hoc argumento distinctio operum, quæ antecede-
runt, vel consequuntur justificationem. Prius autem est ve-
rum ex Rom. 3. v. 20. 21. c. 4. v. 14. Galat. 2. v. 16. 17. c. 3. v. 18. Ergò verum
etiam erit posterius. 2. Si Apostolus Paulus indistinctè & gene-
raliter ait. *Ex operibus legis non justificari carnem, vana est ista distin-*
ctio. Verum antecedens, Ergò & consequens. 3. Quæcunque
opera parere possunt gloriationem, illa hîc sunt exclusa. Atqui
opera absolute omnia parere possunt gloriationem, Rom. 4.
v. 2. *Si Abraham ex operibus justificatus fuit, habet, quod gloriatur.* Excipit
Bell. c. 19. Hanc gloriationem fieri in Domino, qui suppeditavit vires
bona opera faciendi, & non esse prohibitam, juxta illud 1. Cor. 10. *Qui glo-*
riatur, in Domino gloriatur. Resp. hoc ipsum etiam de Abrahamo
dici potuisset, quòd non suis, sed Spiritus sancti viribus bona
opera ediderit, & tamen Paulus inquit: *Si Abraham ex operibus ju-*
ustificatus fuit, habet, quod gloriatur, quia sancti cooperantur Deo in
bonis operibus, 1. Cor. 3. v. 19. Quare posito, quòd bona opera fiant,
partim viribus arbitrij, partim viribus gratiæ, excludi nequit
gloratio. In quantum enim sunt viribus arbitrij, in tantum glo-
riari quis potest. 4. Paulus disputat contra Pseudoapostolos,
Hi autem quamvis justos & injustos aliter desinebant, quam
Scriptura definit: tamen non erant adeò stupidi, ut hominum
adhuc impiorum opera vim justificandi habere judicarent. Itaq;
si Apostolus impiorum tantum operibus, justificationis effica-
ciam detraheret, nonnè à scopo disputationis aberraret? Si opera,
quæ hîc non excludi vult Bellarminus, consequuntur fidem, uti-
que non justificant, sed sequuntur justificationem Fides enim
dicente Apostolo justificat, opera autem, quæ hîc volunt intel-
ligi Pontificij, consequuntur fidem, Ergò & justificationem. Qua-
re non justificant, neque forma justificationis esse possunt. 6. Si
illa opera excluduntur omnia, quæ sine speciali Spiritus sunt
gratia, etiam fides excludetur, quia ad notiam illam generalem,
quam isti fidem putant, non opus est gratiâ S. S. quippe cùm illa
fides reperitur etiam apud eos, qui mortalibus peccatis excusse-
runt S. S. Concil. enim Trid. agnoscit, sess. 6. c. 5. *fideles fornicarios,*
fideles adulteros, &c. Unde sic inferimus: *Quodcumq;* opus bonum
E repe-

reperitur in homine non renato, & mortaliter peccante, id non adjuvante Spiritu, sed solis arbitrii viribus fieri putandum est. Atqui fides Papistica reperitur in non renatis, ut in adulteris. Ergo est opus arbitrii, & per consequens exclusa à justificatione, quia dicunt ea omnia, quæ fiunt viribus arbitrii, exclusa esse.

Exemplis i-
dem evincitur.
1. Abrahami.

L. EXEMPLA, 1. Abrahami. Hic Rom. 4. introducitur tanquam universale exemplum justificationis; Quare si opera etiam bona & ex fide perfecta excluduntur à justificatione Abrahami, sequitur, quod etiam è nostra justificatione excludantur. Sed verum prius, E. & posterius. Minorem probò. Quia ponitur Abraham pro exemplo non in prima conversione, sed post conversionem, cum jam fidem satis probasset, & multa bona opera egisset. In illo igitur medio quasi cursu bonorum operum moveretur à Mose in V. & Paulo in N. T. quaestio, *Quanam tunc fuerit justificatio coram Deo?* Et Paulus sanè ad illum Abrahamum, jam renatum, & multis operibus ornatum, accommodat has sententias Rom. 4. v. 1. *Si ex operibus, habet gloriam.* v. 5. *Non operanti.* v. 6. *David dicit, beatitudinem esse illius, cui Deus non imputat peccata sine operibus.* Quod enim de Abrahamo renato loquatur, facilè patet ex collatione Genes. 15. v. 6. & Rom. 4. v. 3. Cum enim Moses diceret, c. 15. *Credidit Abraham Deo,* tum erat jamdudum conversus, ut patet ex Genes. 11. Et quando Paulus hoc dictum ex Mose reperit, certum est, illum respexisse unà cum Mose ad illa Abrahamæ tempora, quibus jam tum conversus erat. Vide plura apud Chemnitium part. 2. LL. CC. p. 232. & in Exam. p. 134.

LI. Ad hoc autem argumentum ita respondet Bellarminus, l. 7. c. 19. *Abraham eo tempore, de quo loquitur Apostolus, renatus quidem erat, & ex fide multa bona opera faciebat: tamen Apostolus cum dicit eum justificatum esse ex fide, non ex operibus, non rejicit opera facta ex fide, sed affirmat, illa non esse facta sine fide, quia, si talia fuissent, nunquam eum justificassent. Itaq; excludi opera, quæ Abraham facere potuisset, non ex fide. Sed mera hæc est cavillatio, quæ lux veritatis, nullo modo obfuscari potest. Unde enim probabit Jesu vita, loqui Apostolum de operibus, non quæ faciebat, sed quæ facere poterat Abrahamus? Verba certe sunt manifestissima: Si Abraham ex operibus justificatus est, habuit gloriam. Quomodo gloriam habere potuisset, ab operibus, quæ non fecisset? Loquitur proinde Apostolus de justifi-*
fic-

ficatione Abrahami, non quæ fieri poterat, sed quæ actu erat. Quia igitur res erat præsens & actualis, videl. justificatio Abrahami, formam quoq; ejus rei oportet actualem esse & præsentem: Proponitur autem res duplex, fides & opera Abrahami, & quaeritur, an opera, an fides Abrahamum justificaverint? Responderet Apostolus, fide justificatus est sine operibus; hic certè non potes intelligere opera potentialia, sed actualia: quandoquidem non quaeritur, per quid justificari potuerit Abraham; sed per quid justificatus actu fuerit? Nunc igitur ita colligimus: Omnia opera, quæ comitantur Abrahamum renatum, excluduntur à justificatione, Ergo etiam opera ex fide profecta. Potest hoc argumentum rectè iis opponi, qui justificationem secundam operibus asscribunt. Jam enim renatus erat Abraham, fatente Bellarmino. Quare non loquitur Apostolus de justificatione prima simpliciter, quod vult Becanus. Non igitur possum dicere, quod opera excludantur à prima, includantur in secunda justificatione. Nam Abraham jam tum justificatus erat, & tamen de ipsius justificatione, quæ continuabatur, ideoq; ratione continuationis secunda nuncupari posset, expressè dicitur, quod facta fuerit fide sine operibus.

LII. Excipit porrò Jesuïta, loqui Apostolum cum conditione: Sed quid inde? Nihil sanè ipsi accedit, nec nobis decedit, cum aliàs omnes syllogismi hypothetici forent rejiciendi, tanquam inepti, & parum concludentes. Sed pergit ille: Abrahamum habuisse gloriam apud Deum, ideoq; ex operibus justificatum fuisse. Verùm hoc est contra Apostolum, & magnâ eget probatione. Ita enim ratiocinatur Paulus: Quicumq; justificatur ex operibus, quæcumq; sint, ille habet gloriam coram hominibus, sed non apud Deum, quia opera etiam optima in judicio divino non consistunt. Atqui Abraham apud Deum fuit, habuit gloriam. Ergo ex operibus etiam optimis, justificatus nullo modo.

LIII. 2. Exemplum Davidis. Hic postquam dixisset, Ps. 143. v. 2. Exaudi me in justitia tua, mox addit, Ne intres in judicium. Non autè timet David tyrannicâ quandam crudelitatem, unde sequitur, quod Deus tum dicatur intrare in judicium, quando hominû naturâ, vitam, & actiones, & opera exigit ad normâ justitiæ suæ. Quare ergo hoc judicium deprecatur David? An forsitan nulla habuit bona opera? At hoc de Propheta illo, per què S. S. loquebatur, nõ est credibile: præsertim cum se vocet servû Dei: Ne intres in judicium cum servo tuo. Quid a-

sit servus Dei, ipse explicat Psal. 19. *Servus tuus custodit mandata tua*
Tunc igitur cum esset servus Dei, non vult juxta inhzrentis no-
vitatatis justitiam judicari, quia inquit: *Non justificabitur in conspe-
ctu tuo omnis vivens.* Et Psal. 32. de omnibus sanctis dicit, *quod ipsi
imputeur justitia sine operibus.* David igitur à justificatione exclusit
etiam sanctorum, & reatorum opera.

3. Apostolorū.

LIV. 3. Exemplum Apostolorum Galat. 2. v. 16. dicit Apostolus:
*Nos in Jesum Christum credidimus, ut justificaremur ex fide Christi, non ex
operibus Legis.* Jam verò si sancti Jesu Christi Apostoli sine suis
operibus, (quæ procul dubio fuere bona) ex sola fide justificari
sunt, sequitur, quòd ex justificatione omnia absolutè sint exclusa
opera. Verum prius ex illo Gal. 2. Ergò & posterius.

4. Pauli.

LV. 4. Pauli in specie, qui Phil. 3. v. 8. ait *ἡ γὰρ χάρις, ἔστιμινα, ὅτι
detrimentum esse propter eminentem scientiam Jesu Christi, ut & inveniar
in illo, non habens meam justitiam, quæ ex lege est, sed illam, quæ ex fide est
Christi, quæ ex Deo est justitia in fide.* Hic non solum in præterito sed
in præsentia etiam de suis operibus, post conversionem factis, lo-
quitur, quæ si pro forma justificationis habeantur, pronunciat
esse sterora, & detrimenta, ideoque dicit, se non habere justi-
tiam, quæ ex lege est, sed illam, quæ ex fide est Christi, Bellar. in-
quit. loqui Apostolum de operibus factis sine fide, quia facta ex fide nequeant
nominari sterora, & Gal. 5. nominentur fructus Spiritus. Verum respon-
sio est facilis: opera damnantur, si justificare; laudantur, si non
justificare, sed justificatum sequi dicantur. Priori sensu, si nimi-
rum in circulum justificationis assumantur, sine blasphemia no-
minari possunt, sterora. Et ut res manifestior sit, si opera Paulus
exclusa velit, consideretur id, quod scribit 1. Cor. 4. v. 4. *Nihil mihi
consciens sum, sed in hoc non sum justificatus.* Idem enim dicit, quod
Act. 23. *Ego enim conscientia bona conversatus sum ante Deum usque in ho-
diernum diem,* & Act. 24. *Studeo sine offendiculo conscientiam habere ad
Deum.* Sed audi, quid Paulus renatus de sua illa justitia bonæ con-
scientiæ, quam gratiæ Dei tribuit 1. Cor. 15. pronunciat: *In hoc, in-*

Rationes, cur quic, justificatus non sum.

bona etiam
reatorum
opera exclu-
dantur è ne-

LVI. Evidentiora verò erunt hæc testimonia, & exempla omnia,
si anteferantur rationes Paulinæ, ob quas etiam bonis reatorum
operibus justificationem ademit. 1. est *Exclusio Legis*; Quodcunq;
adie-

ad legem pertinet, id removetur à justificatione, quæ non ex Le-
 ge. sed Evangelio. Atqui omnia omninò etiam tenatorum opera
 ad legem pertinent, sunt enim à Deo in lege præcepta. Ergo re-
 moverentur à justificatione. Si enim justificarent, profectò justifi-
 catio quadamtenus ex lege esset, quod est contra Paulum Galat. 3.
 v. 2. Phil. 3. v. 9. Et nota, Paulum non dicere, fidem justificare hoc
 sensu, quòd præparet vel adjuvet nos ad acceptandam justitiam
 operum, uti volunt Pontificij, sed potius omninò excludi opera:
 Unde dicitur Rom. 1. v. 17. In Evangelio revelatur justitia Dei, non ex
 fide in opera, sed ex fide in fidem. Et Galat. 2, v. 16. Nos credidimus in
 Christum, non ut fide assequeremur justitiam operum, sed ut justi-
 ficemur fide non operibus. Et studiosè observanda est illa distin-
 ctio Apostolica, ex fide, non ex operibus, neque admittenda illa con-
 junctio Papistica, ex fide simul & operibus nos justificari. Sic enim me-
 rito Christi multum detraheretur, ac si illud non potuisset nos
 sine nobis justificare. Vi ergo hujus distinctionis, & disjunctio-
 nis verissime concludunt illa Pauli, Si ex operibus, non ex fide. Si ex
 lege hereditas, exinanita fides & abolita est promissio, Rom. 4. v. 14. Gal. 3.
 v. 18. Si per legem justitia, Et Christus gratis mortuus est. Gal. 2. Perpetuæ
 sunt hæc disjunctiones; Neque committendum, ut à Papistis ita
 explicentur. Si ex lege justificamur, Christus gratis est mortuus, hoc est,
 si proprijs viribus justificamur. Nam generaliter & semper hæc op-
 ponuntur, Lex & Evangelium, credere facere, fides opera; quæ
 quoniam conjungunt Pontificij, certè Apostolis in os quasi con-
 tradicunt. Hæc enim sunt Apostolica: 1. Nos fide justificari, Rom. 3. v. 28. 2. Sine operibus, ibidem. 3. Non operando, sed cre-
 dendo, Gal. 2. v. 16. 4. Imputatione secundum gratiam, ibidem. 5. Ex
 gratia, Gal. 3. v. 24. 6. Propter Christum, ibidem. 7. Sine lege, Gal. 3.
 v. 21. 8. Non nisi per fidem, Galat. 2. v. 16. Romanenses verò his
 prorsus contradicunt. Hæ enim illorum sunt assertiones: 1. Jus-
 tificari hominem fide, spe, & charitate simul. 2. Operibus Evan-
 gelij. 3. Operando Evangelicè. 4. Secundum debitum & justiti-
 am. 5. Merendo. 6. Per bona opera. 7. Non sine operibus.
 8. Per fidem & opera, Quæ enim Apostoli generaliter dixerunt,
 de omnibus operibus, hæc ipsi specialiter interpretantur de ope-
 ribus factis sine fide: quæ illi perpetuò disjuxerunt & oppo-
 sue-

suerunt, hæc ipsi conjungunt, & pro consentaneis habent, quod minime ipsis concedendum.

LVII. 2. *Exclusio gloriationis.* Si enim justificamur sine omni nostra gloriacione, ex operibus certe justificari non poterimus. Verum prius, Ergò & posterius. Qui enim gloriatur, in Domino gloriatur, 1. Cor. 1, v. 31. Non autem excluditur gloriatio per legem factorum (hoc est, quando quis vitæ æternæ hæreditatem ideò accipit, quòd ea, quæ in lege scripta sunt, fecerit,) sed per legem fidei, hoc est, quia Christus est perfectio legis ad justiciam omnì credenti, &c.

LIX. 3. *Imperfectio operum.* Quia omnia nostra opera sunt imperfecta, ideò justificare nequeunt, aut in judicio Domini consistere: Nam & ipsa opus habeat aliquã veniã propter adhesionem infirmitatem, Psal. 32, v. 6. Matih. 6, v. 12. Ut orandum sic cum Davide ex Psalmo 143, v. 2. *Ne intres in judicium cum servo tuo.* Vide has rationes latius persequentem *Cheremnitium* in Exam. pag. 136. 137. & in Locis pag. 334.

Secunda Classis,

*Continens dicta, que docent hominem gratis
vel ex gratiã justificari.*

*Gratia & opera
sunt opposita.*

LIX. Talia leguntur Roman. 3, v. 24. Actor. 15, v. 10. Rom. 4, v. 16. Rom. 5, v. 15. 17. 21. Rom. 11, v. 5. 6. Galat. 2, v. 2. Galat. 5, v. 4. Ephes. 1, v. 5. & 7. 6. 2, v. 8. Tit. 3, v. 7. Ex quibus ita argumentamur: Quicumque justificantur gratis ex gratiã, illi non justificantur suis virtutibus vel operibus. Sed qui justificantur, illi omnes justificantur gratis, & per gratiam Dei. Ergò non justificantur suis virtutibus. Major est firmissima, ob perpetuam *ἀντιθέσιν* inter gratis dari, & propter opera dari, inter gratiam & opera. Uno igitur contrariorum posito, tollitur alterum, & per consequens, nos justificabimur gratis ex gratiã, & simul ex operibus, sed potius concludendum est, cum Apostolo, *si ex operibus, non ex gratiã, alioquin opera non sunt opera; si ex gratiã, non ex operibus*

ribus, alioquin gratia non est gratia. Gratia enim non est gratia ullo modo, si non ex gratia omni modo, quemadmodum scribit Augustinus. Et notandum quod Apostolus loquatur, non in specie de his vel illis, sed in genere de omnibus operibus. Indefinita enim, quæ uertur, æquipollet universali. Utque planè nulla esset dubitandi causa, addit vocabulum *daps ad gratis*, ne quis putet illam gratiam ex nostris contingere virtutibus & operibus. Quodcunque enim omnino gratis datur, ejus rei fundamentum nullum esse potest in accipiente. Atqui nos gratis justificari dicimur. Ergo justificationis causa ne quidem minima, multò minùs formalis, nobis inhæreere potest.

LX. Neque est, ut excipiant Pontificii, nos gratis ex gratia justificari idèò, quia habitus justitiæ gratis nobis infundatur. Speciem enim quandam haberet hæc exceptio, nisi Apostolus hæc duo semper opposuisset, gratiam & opera, ita ut in hoc negotio simul stare nequeant, quæ perfectio *avriæoris* omnino tolleritur, si Pontificiorum interpretatio locum habere debeat. Nam quando Paulus dicit: *Justificamur gratis, sine operibus, fide, et sola gratiâ*, Pontificii ita dicunt: *Justi sumus gratis ex gratia, & gratiâ per infusum justitiæ habitum, non sine operibus*. Nonne hæc est manifestissima contradictio, & verborum Pauli aperissima depravatio? Observandum verò hic, & repetendum, aliter Pontificios, aliter nostros verbum justificandi accipere. Illi enim active, nos passive intelligimus: Illi sumunt Ethicè: nos Theologicè. Illi justificari est inhærenter justum fieri, nobis verò est à pœnis absolvi, quam forensẽ interpretationem si semper urgemus, prodibunt ex ipsorum glossis paraphrases locutionum Paulinarum absurdissimæ.

LXI. Nunc quid Bellarminus lib. 1. cap. 21. ad particulam *gratiâ*, *Explicatio* respondeat, attendemus. Summa responsionis hæc est: *ad gratiam* Bellarmini *de vocabulo* *gratiâ* justificationis vel opponitur operibus factis ex natura, vel operibus factis ex gratia. Illis opponitur hac ratione, quia talia opera omnia non conducunt ad justificationem, quia nec de congruo, nec de condigno sunt meritoria. His opponitur, in quantum meritoria censentur de condigno.

Justifica-

Justificatio igitur hominis dicitur gratuita, 1. quia opera facta ex fide non de condigno, licet de congruo, habitum justitiæ promerentur. 2. quia opera facta sine fide nullo modo, neq; de condigno neq; de congruo merentur. Per gratiam igitur propriè excludi meritum condigni operum sine fide factorum, Hæc Bellarmini est sententia.

LXII. Verùm 1. obstat *avriſtotic* Apostoli, qui pro gratuito semper opponit operibus, & quidem indefinite, hoc est, omnibus. 2. pro gratuito propriè dictum, excludit omnem causam, in eo, cui quid gratuito donatur. Quod si ergo justificatio nostri verè debet esse gratuita, nihil in nobis hærebit, quod justificationem promereri valeat, sive meritum illud sit de congruo sive de condigno. 3. Quantum nobis & nostris meritis ascribitur, tantum sufficientissimo Christi merito adimitur, quod impium. 4. Quomodo distinctionem illam ex Apostolo Paulo probabit Jesuista? Ubinam distinguitur inter meritum congrui & condigni? 5. Si dicant, redundare hoc in ipsum CHRISTUM, quia illa opera non sint ex viribus naturæ, sed gratiæ gratis datæ præstita, statim quærimus, quid efficientem appellant? Aut enim generalis, aut specialis. Si hanc, prorsus errant, quia hæc nemini contingit, nisi reconciliato. Cùm enim homo adhuc est filius iræ, tum nequit esse particeps gratiæ Dei specialis, quâ prosequitur nos, tanquam sibi placentes & dilectos filios. Jam quicumque est extra dilectionem vel gratiam Dei specialem, illius opera non possunt dici profecta ex gratia Dei speciali, quod enim nondum est, qui agere aut operari valeat? Atqui omnes non justificati sunt extra gratiam ac dilectionem Dei specialem, quod modò conclusum. Ergo illorum opera ex gratia DEI speciali profecta esse nequeunt, quod erat concludendum. Sin autem Pontificij gratiam intelligant *generalem*, omninò fumos vendunt & pro re substituunt verba, hoc est, sonora mendacia. Nam generalis illa gratia nihil est aliud, quàm universalis concursus primæ causæ, qui in omnibus actionibus & moralibus & naturalibus est necessarius. Ob istum verò concursum actiones non dicuntur theologicæ aut spirituales, quamvis non sint absque generalis gratiæ

De distinctione inter opera naturæ & gratiæ.

especialis
naturæ &
gratiæ

gratiæ divinæ adjumento factæ. Nam in omnibus actionibus tria sint oportet principia, *universale*, quod Deus est, *commune*, quod natura; *particulare* vel speciale, quod semper agens est proximum. Atque ab hoc fit denominatio. Si principium proximum est agens naturale, actio dicitur naturalis, si agens est liberum, actio dicitur moralis, si agens autem sit peculiaris Spiritus sancti gratia, tum actio vocatur spiritualis. Sicut igitur comestio non vocatur actio Theologica, etiamsi absque gratia Dei generali homo non possit comedere, sic opera ante justificationem facta dici nequeunt opera Theologica vel opera gratiæ, licet Deus generaliter concurrat. Ratio est hæc, quia denominatio & distinctio actionum desumitur non à generali, sed speciali & particulari principio. Prodent igitur hoc in loco sese Pontificij, quod aperte pelagianizent, Nam & ipso Pelagius ita se explicabat, quod opera liberi arbitrij vocentur opera gratiæ, quia homo sine gratia, (intelligebat verò generalem) nihil possit. Verum rectè ipsi responsum, quod opera naturæ & opera gratiæ ita distinguantur nequeant, quia ad omnem actionem gratia Dei concurrat. Nihil igitur dicunt Pontificij, quando censent, excludi opera naturæ, non verò gratiæ. Quæ enim ipsi vocant opera gratiæ, non sunt talia, sed potius opera naturæ, quia ultimum & proximum principium sunt vires naturæ, non specialis gratia, quæ in nondum justificatis locum non habet. Unde manifestè colligitur, merum esse glaucoma, quando distinguunt inter opera naturæ & gratiæ, hæc, non illa esse meritoria, & sic omnem laudem ad DEVM referendam.

Clasisis tertia,

Continens ista dicta, in quibus sola fides, omnis operibus reliquis nominatur.

LXIII. Hujusmodi leguntur, Rom. 3. 4. 5. Galat. 2. Luc. 7. &c. unde sic argumentamur: Si virtutes vel opera justificarent, utiq; justificatio nostra non soli adscriberetur fidei, quod tamen sit in dictis modo allegatis. Sed respondet Bellarminus c. 20. quod sæpè solet fieri, ut quando multe concurrunt cause, effectus nunc huic, nunc illi cause ascribatur. Sic
F
justi-

Justificationem nunc fidei attribui, nunc dilectioni, nunc spei. Verùm Apostolus Paulus Rom. 3. & Gal. 2. nostram accuratè vult describere justificationem secundùm causas suas, & nullum est dubium, quòd etiam illud præstiterit. Quicquid igitur Apostolus de justificatione ex professo agens non nominavit, in eo non consistet ipsa forma & quidditas justificationis nostræ. Atqui dilectionem, spem, & alias virtutes non nominavit. E. in his non consistit ipsa justificationis nostræ forma. Major probatur, quia verisimile non est, Apostolum superficialiter hic de justificatione scripsisse, sed potiùs accuratissimè hoc negotium exposuit, cùm aliquot capita tractatione illius insumpserit. Qui ergò non accusari posset vel supinæ negligentia, vel crassæ alicujus inscitia, si formalem justificationis causam non expressisset? Habemus aliàs ibi nominatam causam efficientem primam, videlicet Dei favorem & gratiam, habemus causam efficientem secundam & meritariam, videlicet Christi satisfactionem; habemus causam instrumentalem, videlicet fidem, Dei gratiam & meritum Christi apprehendentem; habemus formam & quidditatem, nempe remissionem peccatorum, factam ob imputatum, & fide apprehensum, meritum Christi, habemus denique finem nimirum declarationem justitiæ divinæ. Ubi verò opera, ubi habitus infusi, ubi virtutes inhærentes? Altem de his in doctrina justificationis silentium. Costerus quidem scribit pag. 271. *reliqua opera sub fide comprehendendi.* Sed 1. petit principium. 2. ἀντίθεσις Apostolica contrarium docet. 3. Opera refert ad fidem, quæ tamen formaliter pertinent ad legem. 4. Spes & aliæ virtutes præcederent justificationem, quod absurdissimum.

Clasiss quarta,

Continens dicta, quæ docent nostram justificationem consistere in remissione peccatorum & imputatione fidei.

LXIV. Hunc pertinet dictum Rom. 3. v. 25. Rom. 4. v. 56. & seqq. 2. Cor. 5. v. 19. Act. 13. v. 38. & 39. Luc. 18. v. 13. & 14. Ex quibus talis necti-

nextimus argumentum: *Si tota hominis justificatio consistit in imputatione fidei, in remissione iniquitatum, in non imputatione peccati, in promissione hæreditatis, tùm non opera aut virtutes inhærentes, sed imputatio justitiæ Christi vel fides erit forma justificationis. Atqui prius verum est. Ergo & posterius. Ut minor evadat manifestior, probabimus eam ex singulis dictis.*

LXV. Rom. 3. v. 25. justificatio disertè dicitur consistere in remissione peccatorum. Ita enim habent verba: *DEVS Christum proposuit propitiatorium per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem justitiæ suæ (nunc recenser, in quo consistat hæc justitia) Ἰησὺν τὸν πρὸς ὄντων ἡμῶν ἁμαρτωλῶν ἀπαραιτήτων, propter remissionem præcedentium delictorum.* Lutherus vertit: *Welchen Gott hat fürgestellet zu einem Gnadenstuel / darmit, er die Gerechtigkeit / die für ihm gilt / darbiete / in dem daß er die Sünde vergibt.* Hic certè verbis apertissimis docetur, in remissione peccatorum sitam esse nostram justitiam & justificationem. Sic Rom. 4. v. 5. fides dicitur reputari ad justitiam, videlicet ratione Christi apprehensi, cuius pharæos sensus *disput. 4.* in voce *imputationis* explicatus fuit & demonstratus. *Verf. 6. ex Psal. 32.* beatitudo vel justificatio nostra per remissionem peccatorum, per impurationem justitiæ, per occultationem iniquitatum, per non imputationem delictorum definiatur. Ubi observandum est, *Davidi & Paulo idem valere, sive dicatur, peccata remitti, sive regi.* Nimirum sicut veste conteguntur cicatrices, vulnera & sordes in corpore: Ita sanguine Christi tanquam pallio quodam conteguntur peccata credentium, ne veniant in conspectum Dei & iudicium. Sunt quidem omnia oculis Dei obvia, & occultari ab iis nihil potest. *Eccl. 17. v. 16. & 23. v. 28. Psal. 139. v. 12.* Credentium tamen peccata *καὶ ἁλπίων τῶν καὶ ἁλπίων* sic dicuntur *concecta*, ne Deus ea intueri nolet, neq; eorum meminisset, de qua re ita loquitur *Ezechiel c. 33. v. 16.* *Omnia peccata ejus (scilicet hominis resipiscantis) quæ peccavit, non commemorabuntur.* Ex consideranda est oppositio, quia v. 13. dicitur de homine justo in peccata *mente*, *Omnes justitiæ ejus non memorabuntur.* Nemo autem affirmabit actu tolli & deleri opera justorum omnia, quæ fecerunt, antequam in peccatum ruerent: idem dicendum de sceleribus, unde sequitur, Pontificios vehementer

*Probatu-
r ju-
stificatio-
nem
consistere in
remissione
peccatorum.*

menter errare, disputantes in justificatione hominis, peccata
universa planè tolli, & exterminari, ut nihil de iis permaneat reli-
quum. Quod si ita sit, non rectè jam dixeris, Davidem adulterum
& homicidam, Paulum blasphemum & persecutorem, Petrum
abnegatorem Christi, cum isti resipuerint & justificati sint.

De dicto 2.
Cor. 5. v. 19.

LXVI. Porro 2. Cor. 5. v. 19. dicitur, *Reconcilians sibi mundum.* μή
λογίζομαι αὐτοῖς τὰ ἁμαρτήματα, non imputans illis delicta ipso-
rum. Vides hic reconciliationem seu justificationem definiri ex
eo, quod peccata non impurentur. Excipit Bell. lib. 2. c. 10. Non im-
putationem notare & remissionem peccati, & infusionem justitiæ, quod
ut probet, producit quædam Scripturæ testimonia, sed ea non
probant, quod intendit Jesuïta, quamvis nonnulla ostendant
nos idè esse Deo reconciliatos per Christum, ut fisteret nos sanctos
& immaculatos & irreprehensibiles coram se, Coloss. 1. v. 22.
Quæ causa finalis reconciliationis inscitè confunditur à Bellar.
cum causa formali. Neque à nobis negatur, utrumq; esse Christi
beneficium, scilicet & remissionem peccatorum, & vitæ novita-
tem: sed tamen distinguenda sunt illa secundum tenorem Apo-
stoli, ut reconciliatio quidem consistat in remissione peccato-
rum, tanquam forma; internæ autem renovatio sequatur recon-
ciliationem, tanquam effectus sive fructus.

De dicto Act.
13. v. 38.

LXVII. Ulterius Act. 13. v. 38. legitur, *Notum sit vobis, quod per hunc
Christum crucifixum vobis remissio peccatorum annuntiatur, & quod ab
omnibus, à quibus non potuistis per legem Moysi justificari, hoc est, absolvi, per
hunc, omnis, qui credit, justificatur, hoc est, absolvitur.* In dicto hoc
multa latent argumenta, quæ quamvis non omnia ad hunc perti-
neant ordinem, tamen simul recensebimus. Justificamur per
Christum. Ergò non per virtutes aut opera propria. 2. Justifica-
tio est annuntiatio remissionis peccatorum per Christum, Quare
remissio peccatorum, est forma justificationis. 3. Expressè dicitur.
A quibus non potuistis justificari, ubi non nisi forensis significa-
tio obtinet, ut sit idem, quod non absolvi. Aliàs profectò mira-
foret huius loci interpretatio. 4. Per legem nemo potest justi-
ficari, Ergò virtute & opera, quia ex lege sunt, & ad eam perti-
nent, non justificant. 5. Omnis qui credit, propter Christum
justificatur, non autem per legem. Fides igitur (non opera) est
forma justificationis. Bellarm. l. 2. c. 12. ad hæc excipit; per *Christum*.

stum quidem nos justificari, est inde non sequi quòd excludatur virtus & qualitas à DEO infusa. Nam per Christum nos justificari, ut causam efficientem per virtutem & qualitatem infusam ut per causam formalem. Resp. Oppositio in verbis Pauli nimis clara est, Ubi Evangelium & Lex, fides & opera, Christus seu Dei gratia, & jugum legis opponuntur, & nulla ibi fit mentio infusæ qualitatis, quasi per eam justificemur. Neque ferendum est, ut dicat Jesuvvita, Apostolos in summa doctrinæ de Justificatione proponenda omisisse causam formalem. Et sanè nullius momenti est ratiuncula Bellarmini; *Christus est efficiens causa nostræ justificationis. Ergo non formalis*; Potest enim utrumque esse, sed diverso respectu, illud quoad acquisitionem, hoc quoad applicationem. Sic quando de dispositionibus loquuntur Pontificii, tunc iis absurdum non est, nunc ad efficientem nunc ad causam formalem illas referre. Cum verò de merito Christi disputant, tunc ipsis hoc planè videtur absurdum.

LXIIIX. Porro vocabulis fidei & credendi novam affingit Bellarminus significationem. *Iis, inquit, annunciat remissio peccatorum, qui credunt in Christum, ut oportet, scilicet faciendo quicquid ille fieri iussit, &c.* Sed quærere lubet ex Bellarmino, quis Propheta, quis Apostolus, quis Evangelista talem fidei formaliter justificantis significationem unquam docuerit. Dixit sæpius, fidei formam esse credere, scripsit etiam, fidem credendo recipere Christum, *lib. 2. de gratia c. 3. & l. 1. de justificat. c. 15.* Quomodo ergò fides versatur in faciendo, operando, implendo? Nam Paulo hæc sunt opposita credere, & operari, *Rom. 4. v. 5.* Quæ dum fidei simul tribuit Jesuvvita in argumento justificationis, annon proponit opinionem novam, absurdam & ineptam? Annon confundit Evangelium & Legem? Annon contradicit doctrinæ Apostolicæ? Dissidet præterea a seipso, quia suprâ disputabat, *fidem esse tantum in intellectu, non etiam in voluntate.* Operari autem (quod hic fidei proprium vult esse) ex charitate, sanè voluntatis est. Differere etiam *l. 1. passim, fidem meritorie, videlicet de congruo, justificare, & habere justificandi efficientiam.* Quæ ergò est differentia inter Christum & fidem, si & ille & ista est causa efficiens justificationis meritoria? Sic arguebat suprâ: *Christus est causa efficiens. Ergo nequit esse ejus forma.* At *l. 1. c. 17.* utrumque conjungit, in fide, cui tribuit

F ;

efficiens

efficientiam & meritum justificationis, simulque scribit, fidem esse
 initium justitiæ, ac per hoc causam esse formalem inchoatam justificationis,
 & c. 20. fidem, tum dispositivè, tum formaliter justificantem,
 eandem statuit esse fidem. Dicit enim tale esse initium, quod
 veniente justitiâ non cedat & recedat, sed quod maneat & perficiatur,
 quo modo arborum radices non arescunt, sed crescunt &
 roborantur, crescente arbore. Ex quo simili colligitur, ipsi eandem
 esse fidem, quæ & inchoat & perficit justificationem, quæ est
 & efficiens meritoria & causa formalis. Si n. diversa foret, non
 perficeretur. Bellarmino igitur fides potest quidem esse causa efficiens
 & formalis justificationis: Christus a. utrumque esse nequit.
 LXIX. Sed rursus excipit, quod remissione peccatorum nominatâ,
 simul intelligatur infusio justitiæ, & probat inde, quia in alijs Scripturæ
 locis sit mentio sanctificationis, mundationis, ablutionis, quæ alteram partem
 justificationis ostendant. R. N. C. quia confunditur forma justificationis
 cum ejusdem effectu. Fatemur ipsi, in justificatis requiri & esse renovationem,
 vitæque novitatem, sed hoc est justificationis consequens, non forma teste
 Apostolo. Damus etiam hoc, conjungi in justificationis forma, cum remissione
 peccatorum, sed non nostram, verum Christi. Quare sic rectè concluderet
 Bellarminus: Justificatio requirit justitiâ. Ergò non constat solâ
 peccatorum remissione, cui nulla plane sit conjuncta justitiâ, sed potius
 tali remissione, quæ indiviso nexu copulatam sibi habeat justitiâ
 Christi. Istam verò glossam, quod per legem Moysis intelligantur
 opera viribus nostris facta, suprâ refutavimus.

De dicto Luc.
 18, v. 13.

LX X. Tandem confirmatur nostra sententia ex Luc. 18. v. 13. & 14.
 Ubi publicanus dicitur justificatus, cum solùm postulasset remissionem
 peccatorum, dicens, DEVS esto propitijs mihi peccatori, Bell. c. 12. l. 2. excipit,
 simul ipsam petiisse infusionem justitiæ. Non enim postulasse solum debiti
 condonationem, quasi vellet iniquus esse, sed non haberi à Deo, neg. puniri.
 Resp. Calumnia est, quam admittet de putativa justificatione. Deinde
 publicanum simul petiisse justitiæ habitum, ut justificaretur, unde probabit?
 Errat autem in eo, quod ait, ipsum non solam peccatorum remissionem,
 sed integram petiisse reconciliationem, quasi peccatorum remissio non sic
 integra, sed tantum dimidia reconciliatio, cum tamen dicatur 2. Cor. 5. v. 19.
 reconcilians mundum, non imputans ipsis peccata.

Classis

Classis quinta,

Enumerans dicta, quæ docent Christum
nostram esse justitiam.

LXXI. Hoc referimus dicta: *Ier. 23. v. 6. 1. Cor. 5. v. 30. 2. Corinth. 5. v. ult. Rom. 5. v. 19. 10. v. 3. & 4. Act. 13. v. 10. c. 19. v. 38.* Et ita concludimus: *Quæ justitia à Deo ipso nobis datur, ut per eam justificemur, illa est formalis causa justificationis, Atqui justitia Christi, quam suâ obedientiâ & passione nobis acquisivit, ab ipso Deo nobis datur, ut per eam justificemur, vi allegatorum Scripturæ textuum. E. justitia Christi, formalis causa est justificationis.*

LXXII. Bell. l. 2. c. 10. ad dictum Jeremiæ & 1. Cor. 1. excipit, *Christum dici nostram justitiam non per imputationem fidei, sed 1. quia est causa efficiens nostræ justificationis. 2. quia sic est nostra justitia, sicut est nostra sapientia & redemptio. 3. quia satisfecit Patri pro nobis, & istam satisfactionem nobis donat & communicat, cum nos justificat, ut nostra satisfactio & justitia dici possit. Respond. videtur Bellarm. hic orthodoxus esse. Nam & ipsi concedimus, Christum dici nostram justitiam, 1. ob acquisitionem, & hæc est causa efficiens. 2. ob imputationem & applicationem, & sic est causa formalis. Quocirca diligentissimè notentur verba isthæc Bellarmini, quæ vel ipsi invito vis veritatis extorsit: *Etiamsi, ait, per justitiam nobis inhaerentem verè justii nominemur & simus: Tamen non per eam satisfacimus Deo pro culpis nostris & pœna æterna, sed est illa justitia inherens cum remissione culpæ & sempiternæ pœnæ, effectus satisfactionis Christi, quæ (ut dicit concil. Trid. sess. 6. c. 7.) nobis in justificatione confertur & applicatur. Et hoc modo non esset absurdum, si quis diceret, nobis imputari Christi justitiam & meritum, cum nobis donetur & applicentur, ac si nos ipsi Deo satisfacissemus, modo non negetur esse præterea in nobis justitiam inherentem, eamq; veram & absolutam esse justitiam, cui justo Dei judicio non debeatur pœna sed gloria. Hæc Bellarminus, cujus sententiæ prior pars est Evangelica & Apostolica, ideoque hæc confessio instantiæ perpetuæ loco notetur, semperq; opponatur Pontificijs, imputatâ justitiam negantibus, & illâ calumniosè vocantibus, justitiam putativam, fictitiam, imaginariam, phantasticam,**

Quomodo
Christus dicitur
nostra justitia?

rem

rem minima Entitatis uero *Paulus*, insaniam: Posterior verò pars neque ex priore consequitur, neque cum ea potest consistere, & est heterodoxa. Si enim Christi iustitia est nostra per imputationem, cur nobis obrudatur iustitia inhzrens? Unica enim est forma justificationis, juxta *Concilium Tridentinum*, Et si verò est aliqua iustitia operum, nobis inhzrens tamen illa non est forma justificationis, sed effectum ejus sive consequens, neque potest illa ferre rigorem divini judicij propter multiplicem imperfectionem & infirmitatem adhzrentem. Observetur autem contradictio Bellarmini. Concedit ex loco *Ierem. 23*, sequi, *Christum esse nostram iustitiam per imputationem*, vel, iustitiam Christi nobis imputari. At l. 2. c. 7, scribit: *nullam potuisse hactenus inventiri locum, ubi legeretur Christi iustitiam nobis imputari ad iustitiam*. Et paulò post: *Fieri non potest, ut Christi iustitia nobis imputetur, quæ certè palpabilis est avriφασις.*

Quomodo
Christus sit
factus peccatum?

LXXIII. Sed nunc considerabimus textum 2. Cor. 5. v. ult. *Eum, qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit; ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso.* Quomodo ergò Christus factus est peccatum pro nobis, ita nos in ipso vel per ipsum efficimur iustitia Dei, hoc est, coram Deo valens. Atqui Christus factus est pro nobis peccatum per imputationem. Ergò & nos efficimur iustitia per imputationem. Minor probatur ex 2. Cor. 5. v. ult. *Deus fecit Christum pro nobis peccatum*, hoc est, æstimavit eum sceleratū, atq; omnium peccatorum totius mundi reum, & tanquam placularem hostiam ac victimam pro peccato offerri voluit. Utrumq; igitur vocabulo peccati, quod Christus dicitur factus, notatur videlicet & imputatio peccati ac satisfactio pro peccato: Unde non assequantur emphasin Apostolicam, peccatum accipiunt tantum pro hostia victimali, sed hoc potius vult Paulus 1. Deum omnia peccata nostra conjecisse in Christum ac si ejus essent propria. 2. Christum in proprio corpore suo pertulisse peccata nostra super lignum, 1. Pet. 2. v. 24. 3. Christum tanquam hostiam in cruce expiisse peccata nostra, ut ea non nobis imputentur, atque sic Deo reconciliemur. Opponit enim Apostolus *ἀμαρτίας καὶ δικαιοσύνης*. Dicit nos fieri *δικαιοσύνης*, sicut Christus factus est *ἀμαρτία*. Quemadmodum igitur per *δικαιοσύνης* iustitia propriè dicta, non aliqua hostia, intelligitur, ita etiam per *ἀμαρτίας* peccatum

eum proprie dictum, non autem unice hostia pro peccato intelli-
gi potest.

LXXIV. Verum Bellarm. lib. 2. cap. 10. excipit, Christum non dici
peccatum vel peccatorem, neq. ipsi peccata nostra imputari, quasi ipse illa fe-
cerit. & iniquus haberi possit, sed solum imputantur illi, quo ad debitum sa-
tisfaciendi. Ast contrarium jam modò evicimus ex illa *ἀντὶ ἡμῶν*
quam Apostolus instituit inter *δικαιοσύνην & ἀμαρτίαν*. Non
quidem affirmamus, Christum ipsum peccata fecisse, cum
non sit in ore ipsius inventus dolus. *Petr. 2. vers. 22.* Sed tamen
CHRISTO imputata sunt nostra peccata, ut propter nostra, non
sua peccata; diceretur peccator, imò & fieret peccatum, ut hic
Apostolus loquitur. Sicut enim ob imputationem non solùm
dicimur iusti, sed etiam abstractè dicimur iusticia; ita Christus
non solum peccator, sed etiam abstractè peccatum propter im-
putationem hoc in loco nominatur. Quod ut manifestius fiat.
alia etiam Scripturæ loca, idem evincencia adnotabimus.

LXXV. *Esa. 53. vers. 6.* dicitur Deus in eum coniecisse omnia pec-
cata nostra, Unde *Joan. 1 v. 29.* Agnus Dei vocatur, qui portat peccata
mundi. *Luc. 22. v. 37.* Numeratus est cum iniquis *Esa. 63. v. 3.* Indumenta
mea inquinavi. Et hoc ipsum confirmant etiam sequentia argumen-
ta, 1. *Quicumq.* luit aliena peccata, & pro ijs sati facit, illi peccata i-
sta imputantur, tanquam propria. Atqui Christus luit aliena pec-
cata, & satisfecit pro alienis debitis *Esa. 53. vers. 6. Psal. 69. v. 5.* Quæ
non rapui, tunc reddidi, E. aliena peccata ipsi sunt imputata, 2.
Quicumq. vocat sua peccata, quæ tamen ipse non commisit
illius aliena peccata rursus imputantur. Atqui Christus vocat sua
peccata, quæ tamen ipse non commisit, sed alij. Vicissim igitur
aliena peccata ipsi imputantur. Minor patet ex *Psal. 69. ver. 6.*
Deus tu nosti sultitiam meam. & delicta mea à te non sunt abscondita. Quæ
verba sunt CHRISTI, sicuti totus ille Psalmus agit de Chri-
sti passione, teste *Johan. c. 19. v. 28. & 29.* Et Paulo *Rom. 10. v. 3.* Por-
rò, 3. qui revera mortem peccatis debitam subit & gustat, is aut
ipse peccavit, aut imputantur ei peccata aliena. Christus autem

Prebatur
Christo pec-
cata nostra
fuisse impu-
tata.

mortem peccatis debitam revera subiit & gustavit, nec tamen ipse peccavit. Ergo Christo imputantur peccata aliena. 4. Cui imputatur alterius poena illa, etiam imputatur culpa, quia haec est causa illius. Atqui Christo imputabatur poena peccatorum nostrorum, fatentibus ipsis Pontificijs. E. & culpa. Huc spectant etiam verba Bernh. Ex epist. 109. ad Invoc. *Si unus pro omnibus mortuus est. E. omnes mortui sunt, ut videlicet satisfactio unius omnibus imputetur, sicut omnium peccata unus ille portavit.* Hinc Lutherus rectissime super 3. c. ad Gal. *Christus est quidem innocens, quia est immaculatus, & incontaminatus Dei agnus, sed quia portat peccata mundi, premitur ejus innocentia peccatis & reatu totius mundi. Quaecumq; peccata ego, tu & nos omnes fecimus, & in futurum faciemus, tam propria sunt Christi, quam si ipse ea fecisset. In summa, oportet nostrum peccatum fieri Christi peccatum proprium, aut in eternum peribimus.*

LXXVI. Ex his igitur argumentis & testimoniis abundè patet, non esse dogma impium vel absurdum, si Christo peccata mundi imputari dicantur, quod Apostolus sic effert; *Deus Christum fecit peccatum.* Et ne pontificij excipiant, peccati vocabulum tantum accipi pro victima pro peccato, proponimus illis, oppositionem Apostolicam peccati & justitiae. 2. Synonymiam peccati, 2. Cor. 5. 7. ult. Et maledicti; Gal. 3. v. 13. Sicut enim Christus non solum maledictus sed ipsum dicitur maledictum, quia nostram in se recepit maledictionem: ita non solum peccator, sed ipsum dicitur peccatum, quia nostra in se recepit peccata. 3. Argumentationem Apostolicam, *Deus non imputat peccata reconciliatis, qui Christum pro illis fecit peccatum.* Rationem appellationis propheticeam. Quare Christus dicitur peccatum? Respondet Esaias, *quia Deus in eum conjecit omnia nostrorum peccata* c. 53. v. 6. *Quia portat peccata mundi.* Joh. 1. vers. 29. 1. Petr. 2. vers. 24. Et tandem 5. typum hirci emissarii Levit. 16. vers. 21, super quo confitebatur Pontifex omnia populi peccata, & ponebat ea super illius caput, & sic emittebat in desertum, quo ipso praefiguratum est, Christum anritypum, totius mundi peccata in se esse recepturum, & pro ipsis Deo Patri satisfacturum.

LXXVII. Plures nunc addi possent, testimoniorum.

claf.

classe, nostram *gratiæ* de justitia imputata, non inherente, confirmantes. Sed quia sufficere queunt hactenus propo-
& reliqua fuse & solide explicata sunt, à Dn. D. GERHARDO
Tom. 3. LL. Commun. prolixiores hinc non erimus, sed alias ab
analogia fidei petitas rationes breviter subjungemus.

LXXVIII. ARGUMENTA AB ANALOGIA FIDEI.

I. Ab imperfectione operum. Imperfectum non justificat, quia ju-
sticiam nostram in judicio Dei consistentem oportet esse perfe-
ctam: Opera verò sunt imperfecta. Esa. 64. Omnes nostra justitia
sunt instar panni mulieris menstruatae. Dan. 9. Non in justitijs nostris
Psal. 130. Si iniquitates observaveris Domine, quis sustinebit? Psal. 143.
Non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Luc. 17. Cum feceritis om-
nia &c. 1. Tob. 1. 8. & 10. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus,
ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Hinc ipsi renati carnis
reliquias circumterunt in hac vita, ac sentiunt, se non posse legi
Dei satisfacere, unde Apostolus ait Rom. 7. vers. 14. Lex spiritualis
est, ego autem sum carnalis. Eadem lecta inculcatur. Gal. 5. v. 17.
ob quam opus est petitione remissionis Matth. 6. vers. 12. Psal. 32.
v. 5. Psal. 19. v. 13. Bellarminus cap. 14. l. 2. distinguit inter justitiam
actualem, & habitualem, illam quodammodo esse imperfectam
concedit non verò habitualem, hanc, non illam, formaliter justificare.
Verùm ipsi urgent hoc principium: qualis effectus, talis causa, & L.
2. Eth. ad Eudem. c. 13. ait Philosophus τῆς βελτίστης ἐξέως ἢ βελύστη
yeia. Opera verò, quæ sunt effectus justitiæ habitualis, sunt im-
perfecta. Ergo omnis justitia inherens erit imperfecta. Quod-
cunque enim permixtum est reliquijs peccati, id perfectum esse
nequit; Justitia illa habitualis permixta est reliquijs peccati. Qua-
re perfecta esse, dicere haud poterit.

LXXIX. II. A PERFECTIOE MERITI DOMINICI.

Sufficiens est Christi meritum ad remittendi peccata. Quare non
opus est nostris opellulis, aut si iis opus, Christi meritum erit
insufficiens, imperfectum illiq; multū detrahatur, tantum nimirū
quantum nostris operibus adscribitur. Et quàm contumeliosi sine

Pontificij in sacratissimum Christi *λυτρον*, facile pater inde, quod istud non dicant causam remissionis, sed duntaxat iustitiæ habitualis, ob quam peccata remittantur.

3. *Ab exclusione gloriationis.*

LXXX. III. AB EXCLUSIONE GLORIATIONIS. Scribunt quidem Pontificij, ex suo dogmate non præberi ansam gloriandi, hoc tamen falsum est, quoniam dispositiones qualvis faciunt meritorias. At verò illæ, nil sunt, quam opera naturæ, uti supra ostensum. Gratia enim, ex qua ista fieri volunt, tantum generalis est. Annon igitur magna gloriandi ansa suppeditatur, si quis sciat, suis se operibus propriis de congruo fuisse promeritum gratiam iustificantem? Tale igitur argumentum nectimus: Quæcunque doctrina gloriationi fenestram aperit, non est Apostolica. *Sed doctrina Romanensium de iustitia in hærente, fenestram aperit gloriationi. Ergo non est Apostolica.*

4. *A reconciliatione.*

LXXXI. IV. A RECONCILIATIONE. Homini nondum reconciliato nullæ infunduntur virtutes, quia hæ proveniunt à gratiosa Spiritus sancti inhabitatione, quæ non est nisi in reconciliatis. Quare ipsa reconciliatio præcedit infusionem virtutum. Reconciliamur autem DEO per justificationem, unde & hæc præcedere consequitur. Virtutes igitur nequeunt esse forma justificationis, quia consequens nunquam potest forma esse antecedentis, cum omnis forma prior sit formato.

5. *Ab experientia.*

LXXXII. V. Ab experientia & testimonio conscientie. Quivis Christianus pius & devotus, cum cogitat, sibi esse reddendam rationem coram tribunali Christi, mox contremiscit, etiam si sanctissime vixerit. Quod testimonium conscientie indicat, nostra opera esse imperfecta, & consistere non posse coram Deo. Et sanè si quis in timore Domini conferat bona opera sua cum malis, & peccatis quotidianis, deprehenderit luculenter, nullam in propriis virtutibus, aut operibus spem certam esse reliquam, sed hæc in solo potius Christi merito collocandam.

LXXXIII. VI. A remissione peccatorum. Quo modo consequi- 6. A remissione
mur remissionem peccatorum, eodem justificamur, quia con- peccatorum,
sequi remissionem peccatorum est justificari Rom. 4. v. 7. A sola
fide in Christum, non propter dilectionem aut opera consequi-
mur remissionem peccatorum. Ergo eodem modo justificabi-
mur. Pro minoris probatione tale argumentum neclimus;
quo modo Christum Mediatorem apprehendimus, eodem mo-
do consequimur remissionem peccatorum. Nam certum est,
peccata remitti propter Christum Mediatorem & propitiato-
rem, Rom. 3. vers. 25. At Christum Mediatorem non apprehendi-
mus, nisi fide, Hebr. 4. v. 15, 16. ubi Apostolus jubet accedere
ad Deum, non fiducia nostrorum meritorum, sed fiducia Pontificis
Christi ideoq; nihil nisi fidem a nobis postulat.

LXXXIV. VII. A fluctuatione conscientie. Si operibus, aut 7. A fluctua-
partim fide partim operibus justificaremur, perpetuo fluctua- tione consci-
rent, nunquam verò quiescerent conscientia, quippe infirmo entia.
fundamento, quod est imperfecta justitia, innitentes. At
non debeat fluctuare conscientia sicut dicitur Rom. 4. vers. 16. i-
dedò ex fide, ut firma sit promissio. Et Rom. 5. vers. 1. Justificati fi-
de pacem habemus cum Deo.

LXXXV. TESTIMONIA PATRUM, Horum plurima. Testimonium:
colligit Chemnitius in Examine & locis, Protestantes in causis re- Iustini,
tractati Concilij, & Gerhardus Tom. 3. & alij. Quare sufficiet hic
unum atq; alterum quod Colophonis loco adponemus: 1. Justi-
nus Martyr epistola ad Diognetum: Quid aliud peccata nostra tegere
potuit, quam Christi justitia? In quo alio nos iniqui & impij pro justis habe-
ri possumus, nisi in solo Dei Filio? O dulcem permutationem, o impervestiga-
bile artificium, & beneficia expectationem omnem superantia, ut iniquitas
quidem multorum in justo uno abscondatur, justitia autem unius faciat, ut
multi iniusti justificentur. 2. Hieronymi dictum est: justitia nostra non Hieronymi.
ex proprio merito, sed ex Dei misericordia consistit. 3. Augustinus. I 19. Augustini.
de C. D. c. 25. Justitia nostra: peccatorum constat remissione non perfectione
virtutum. Erii Psal. 31. Tantum credidero in Deum, d. putabitur mihi ad
justitiam. 4. Bernhardus Serm. 23. super canticum: Non peccare
Dei justitia est, hominis justitia indulgentia Dei est. Idem Serm. 51. Me- Bernhardt.
ritum

vicium inveni miseratio Domini, Et alibi; Hoc sufficit scire ad meritum;
quod non sufficiat meritum. s. Anselmus super c. Rom. 6. vers. ult.
deest est profectio gratia quicquid meritis deputas: nec est, quod gratia iniret, ubi
jam meritum occupavit.

LXXXVII. Subjungenda nunc esset *Διελυσις* rationum
contrariarum: Quia verò illarum plurimæ sunt, & hæc
σφζησις jam antè satis excrevit, proximæ illas disputationi re-
servabimus, hic Deo agentes gratias, qui nos naturâ filios ira ado-
ptavit in filios gratiæ, mittendo Filium unigenitum & largiendo fidem in
ipsum, quam confirmet in nobis clementer, ut finem ejus salutem ani-
marum, desideratissimam cum omnibus beatis in cælo
consequamur, Amen.

FINIS.

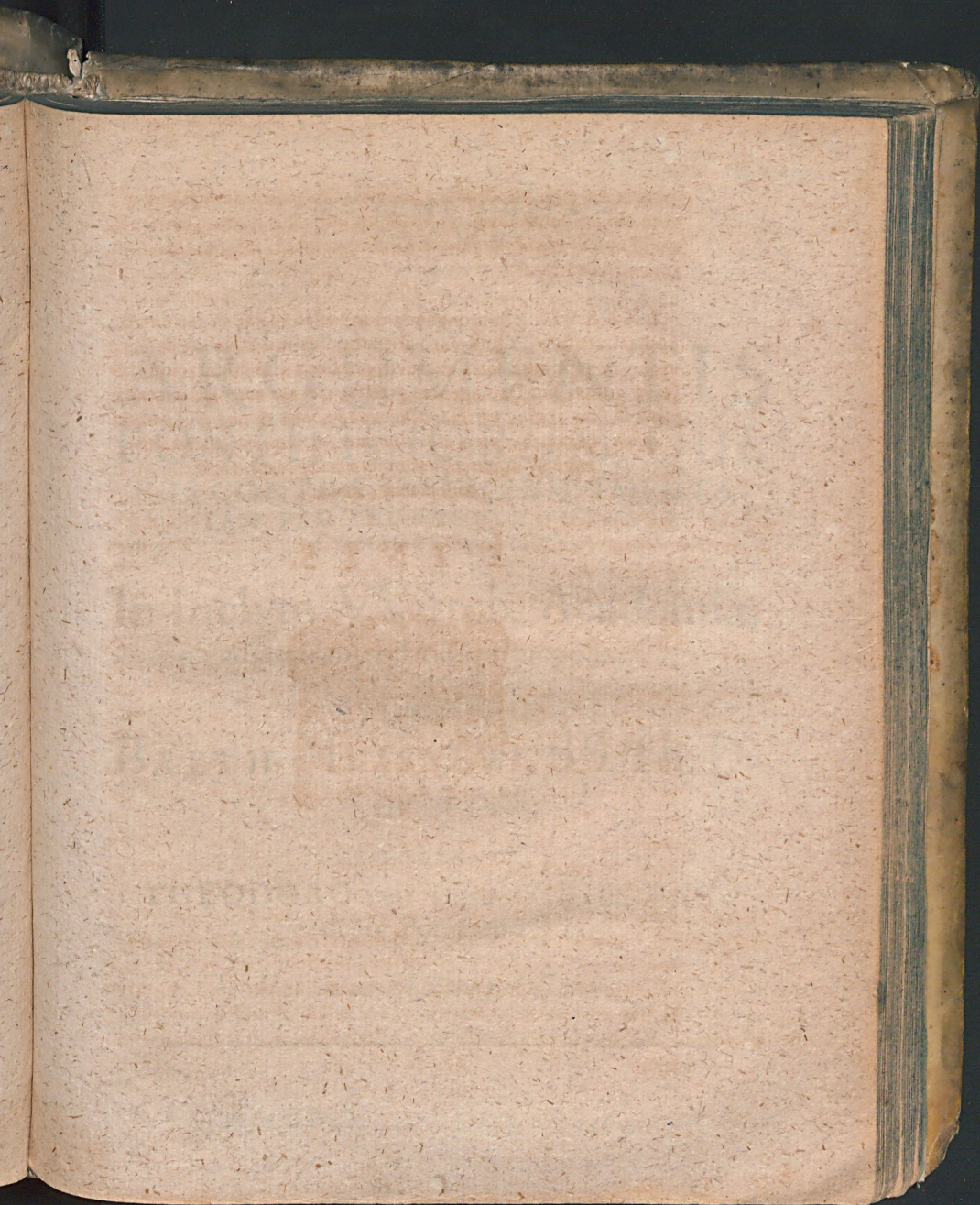

Fig 2909

(713)

ULB Halle
002 387 158

3

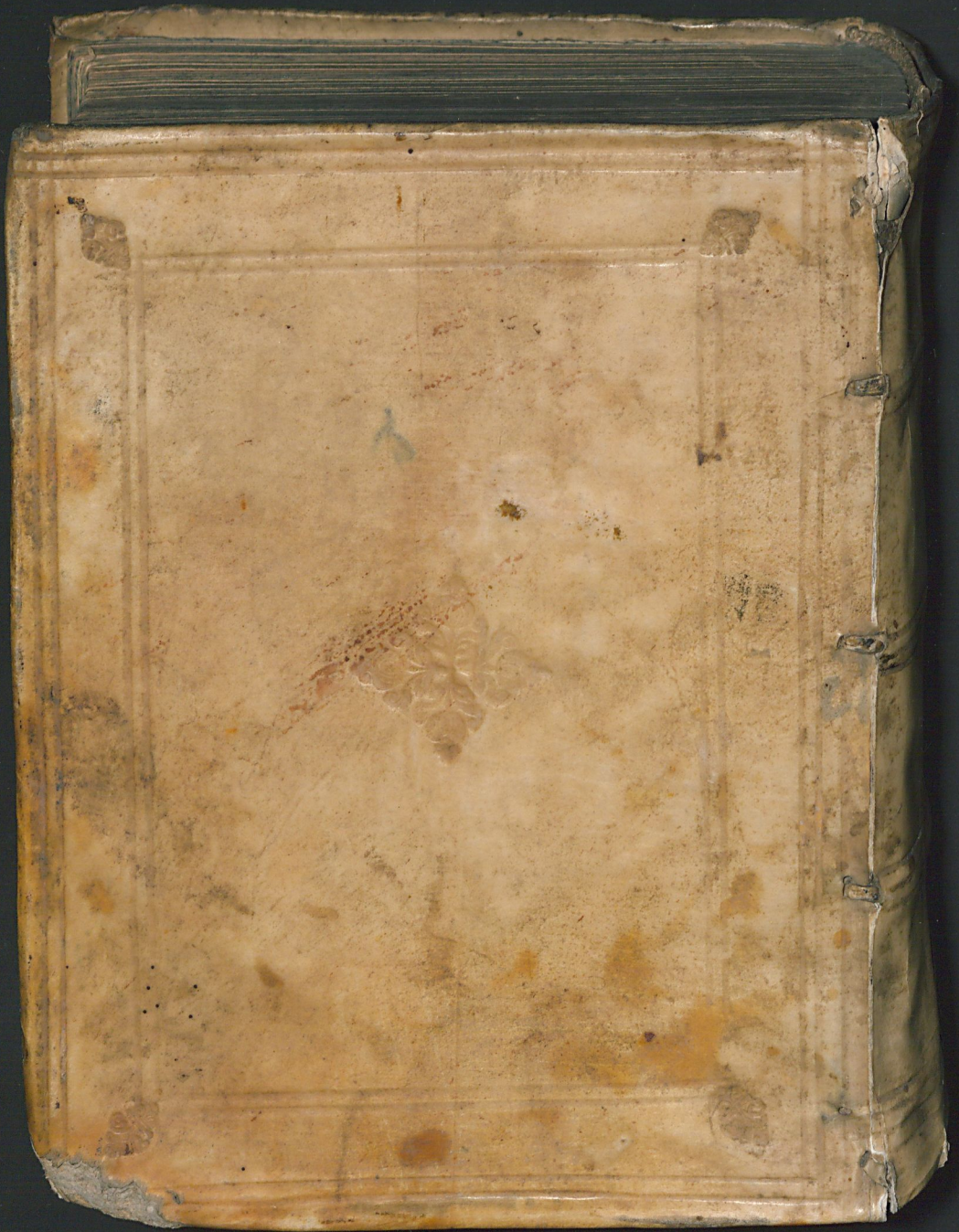
Sb. (11)

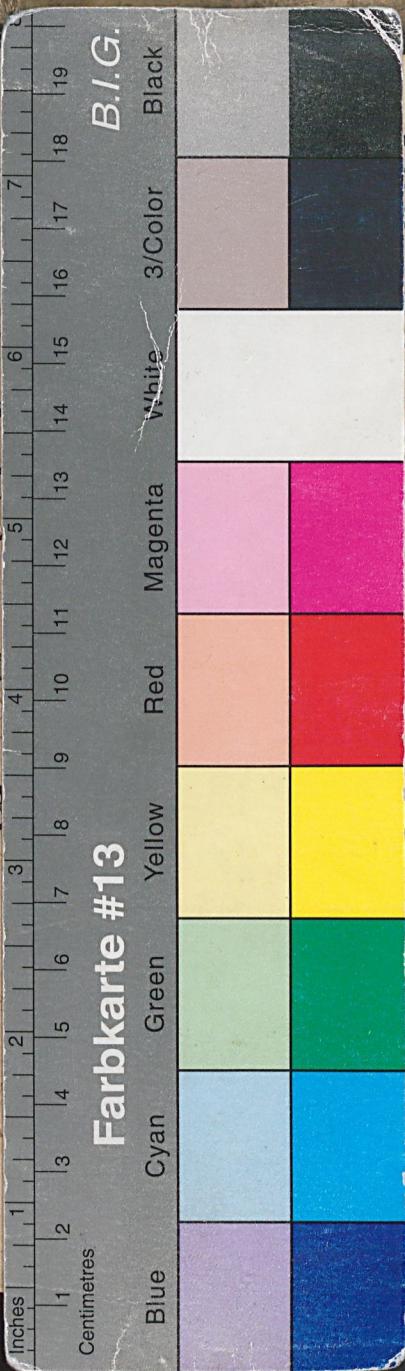
3 1/2

VO 17

M.C.

an 9

OTI AE

XXVII.

RATIONIS

IS,

ORMA

ATIONIS

pposita,

. Academia,

Collegio proposita.

DIO

I, SS. Th. D.

TE,

AMBECIO

ora 2. pomerid.

Æ,

IS, Anno 1618

